

MƏRKƏZ QARABAĞA "KÖÇÜR"

Şər yuvasından əməkdaşlıq məkanına çevrilən şəhərlər

Azərbaycan doğma torpaqlarına qayıdaraq ərazi bütövlüyünü, dövlət suverenliyini və Konstitusiya əsaslarını bərpa etdiyi ilk günlərdən tikib-qurmaq, bərpa etmək, yenilərini yaratmaq, öz vətəndaşlarını dədə-baba torpaqlarına, doğma yurd-yuvalarına qaytarmaqla məşğuldur.

Real nəticələr ürək açır.

* Bu günə qədər 17 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qaydışı təmin edilib;

* Burada azad edilmiş ərazilərdə 50 mindən çox insan yaşayır, işləyir və təhsil alır.

* Bir vaxtlar erməni vandallarının yaratdıqları xarabalıqların yerində Azərbaycan müasir tipli smart şəhərlər, kəndlər və qəsəbələr salır.

* Burada hər şey yenidir, gözəldir, rahatdır və insanların xoşbəxt ömür sürməsinə xidmət edir.

* Bərpa və yenidənqurma prosesində təkə yeni evlər və binalar inşa olunmur, çoxsaylı ictimai obyektlər tikilir, zəruri infrastruktur yaradılır.

Ən qısa müddətdə tikilən müasir mərkəz, hotel və məktəbləri yada salırıq.

XANKƏNDİNİN YENİ ÜNVANLARI:

- * Xankəndi Biznes Mərkəzi;
- * Xankəndi Konqres Mərkəzi;
- * Xankəndi Şəhərində Qarabağ Universiteti;
- * Xankəndi şəhərində "Bulud" hoteli;
- * Xankəndi şəhərində "Qarabağ" hoteli;
- * Xankəndi şəhərində "Palace" hoteli.

Bir vaxtlar ermənilər utanıb-qızarmadan Şuşanı "erməni şəhəri" kimi təqdim edirdilər.

Hətta yalanlarına həqiqət donunu geyindirməkdən ötrü adını dəyişərək "Şuşa" qoymuşdular.

Burani da xarabalıqlara çevirdikdən sonra öz ağılları ilə bir "parlament" binası da tikmək istəyirdilər.

Qondarma "respublika"-nın qondarma "parlamentini"nin iclaslarını Şuşada keçirmək niyyətinə düşmüşdülər...

5

İlham Əliyev Yakov Milatoviçi təbrik edib

Monteneqronun Prezidenti zati-aliləri
cənab Yakov Milatoviçə

Hörmətli cənab Prezident!

Monteneqronun milli bayramı münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza öz adından və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Azərbaycan Monteneqro ilə münasibətlərinin inkişafına böyük önəm verir. Bu gün xoş əməllər üzərində qurulmuş və konstruktiv ruhda inkişaf edən dövlətlərarası əlaqələrimiz və əməkdaşlığımız məmnunluq doğurur.

Keçən ilin noyabrında COP29-da iştirak etmək üçün Sizin ölkəmizə səfəriniz Azərbaycan-Monteneqro əlaqələrinin inkişafı baxımından əhəmiyyət kəsb edir. Hazırda müxtəlif sahələrdə, xüsusilə də iqtisadiyyat, turizm, sərmayə qoyuluşu və digər istiqamətlər üzrə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın

əhatə dairəsinin genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanlar mövcuddur.

Əminəm ki, xalqlarımızın iradəsinə uyğun olaraq birgə səylərimizlə ölkələrimiz arasında dostluq münasibətləri, ikitərəfli və çoxtərəfli qaydada əməkdaşlığımız bundan sonra da dinamik inkişaf edəcək və daha da dərinləşəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Monteneqro xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 10 iyul 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Axar-Baxar və İlisu milli parklarının yaradılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri şəbəkəsinin genişləndirilməsini, biomüxtəlifliyin qorunub saxlanılmasını, ətraf mühitin dayanıqlı idarə olunması ilə yanaşı, sosial-iqtisadi imkanların artırılmasını, yerli icmaların ekoloji təşəbbüslərə inteqrasiyasını və regionlarda ekoturizmin inkişafını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram:**

1. Samux rayonunun dövlət ehtiyatı fondu torpaqlarından 11113,46 hektar, Yevlax rayonunun dövlət ehtiyatı fondu torpaqlarından 7000,10 hektar və Qax rayonunun dövlət ehtiyatı fondu torpaqlarından 5788,43 hektar ayrılmaqla, bu Sərəncama əlavə edilən yerquruluş planında göstərilmiş 23901,99 hektar

sahədə Azərbaycan Respublikasının Axar-Baxar Milli Parkı yaradılsın.

2. Zaqatala rayonunun dövlət ehtiyatı fondu torpaqlarından 206,74 hektar və Qax rayonunun dövlət ehtiyatı fondu torpaqlarından 13759,26 hektar ayrılmaqla, bu Sərəncama əlavə edilən yerquruluş planında göstərilmiş 13966,0 hektar sahədə Azərbaycan Respublikasının İlisu Milli Parkı yaradılsın.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 iyul 2025-ci il

Azərbaycan-Suriya: global xarici siyasətin daha bir uğuru

Azərbaycanın Suriya ilə təmaslarını intensivləşdirməsi yükrüdlən çoxqütblü xarici siyasətin əlamətlərindən biri olmaqla yanaşı, strateji müttəfiqimiz - qardaş Türkiyə ilə birgə tədbirlər və addımlar konsepsiyasının ruhuna cavab verir. Rəsmi Ankara Dövlətin sabit və təhlükəsiz müqəddəratında maraqlıdır, ən azı o baxımdan ki, bu gün Suriyanı təmsil edən siyasi qüvvələr qardaş dövlətlə sıx münasibətlərə malikdir. Suriyada baş verən dəyişikliklər və keçmiş prezident Bəşər Əsədin despotik siyasi hakimiyyətinin tarixə qovuşması qardaş Türkiyənin ən böyük siyasi uğurlarından biridir. İndi Suriyada dövlət idarəetmə aparatının, milli təhlükəsizlik və ordu quruculuğu sahələrinin yenidən qurulması və iqtisadiyyatın bərpası kimi amillərdə rəsmi Ankaranın intensiv və fəal iştirakı mövcuddur. Azərbaycanın da bu prosesa qoşulması Bakı-Ankara strateji münasibətlərinin ruhuna cavab verməklə yanaşı, dövlətimizin Yaxın Şərqdə və

İslam dünyasındakı nüfuzunun yüksəlməsinə təsir edən mühüm amillərdən birinə çevrilir.

7

Rusiya hədəfləri üçün informasiya fəaliyyətindən istifadə edir

Media üzərindəki mövcud nəzarət azad mediaya malik demokratik dövlətlərə Rusiya hökumətinin güclü, sinkron mesajlaşması ilə rəqəbat aparmasına çətinlik yaratmağa hədəflənib. Rus rəvayətində bir neçə dominant mövzu var ki, onlardan ən başlıcası Rusiyanın təbii üstünlüyünü tanıyan rus dünyasının təbliğidir. Digər mühüm bir mövzu post-sovet məkanını hədəf alaraq öz ölkələrini idarə edə bilməyən, dövlətçiliyini qoruyub saxlamaq iqtidarında olmayan, onları guya psevdomillət kimi qələmə verərək hansısa böyük dövlətlərin marağını yerinə yetirən aktor kimi təqdim etməkdir. Rusiyanın "Sputnik" agentliyi bu istiqamətdə hərəkətverici qüvvələrdən biri olub. Agentliyin əməkdaşlarının Azərbaycanla bağlı fəaliyyətlərində açıq şəkildə Rusiya Federasiyasının Federal Təhlükəsizlik Xidməti ilə əməkdaşlıqları müəyyən edilib. Bu şəxslər jurnalist fəaliyyəti çərçivəsini aşdıqları üçün dövlətimiz qanun

müstəvisində həyata keçirilən hüquqi tədbir kimi onları saxlayıb. Azərbaycan dövləti qanundankənər heç bir addım atmır.

8

İstilik təchizatı haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası-nın 94-cü maddəsinin 1 hissəsinin 11-ci bəndinə uyğun olaraq, istilik enerjisinin istehsalı, paylanması (o cümlə-dən ötürülməsi), satışı və istehlakı ilə bağlı istilik təc-hizatı subyektləri, istehlakçılar və istilik təchizatı sekto-runda fəaliyyət göstərən dövlət orqanları (qurumları) arasında yaranan münasibətləri tənzimləyir, istilik təc-hizatının hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsaslarını müəy-yən edir.

1-ci fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənələri ifadə edir:

1.1.1. **fərdi istilik sistemi** - istehlakçı tərəfindən ti-kinti obyektinin fərdi şəkildə istilik təchizatının həyata keçirilməsi üçün quraşdırılan və istismar edilən qurğu-ların məcmusu;

1.1.2. **istilik vericisi** - istilik təchizatı sisteminə istilik və isti su təchizatı məqsədilə istehsal edilən istik enerjisinin ötürülməsi üçün istifadə olunan maddə (su, buxar);

1.1.3. **istilik enerjisi** - istilik daşıyıcılarının termo-dinamik parametrlərini (temperatur, təzyiq, sıxlıq) də-yişdirə bilən enerji resursu;

1.1.4. **istilik enerjisinin istehlakçısı (bundan son-ra - istehlakçı)** - öz ehtiyacları üçün istilik enerjisini sat-n alan məişət və ya qeyri-məişət istehlakçısı;

1.1.5. **istilik enerjisinin istehsalçısı (bundan son-ra - istehsalçı)** - istilik enerjisinin istehsalı ilə məşğul olan hüquqi və ya fiziki şəxs;

1.1.6. **istilik enerjisinin istehsalı** - kimyəvi enerjin-in (yanacaq), elektrik və ya digər enerji növlərinin ist-ilik enerjisinə çevrilməsi prosesi;

1.1.7. **istilik enerjisinin paylanması** - ötürülməsi də daxil olmaqla istilik enerjisinin şəkəbə vasitəsilə istehlakçılara çatdırılması;

1.1.8. **istilik enerjisinin paylayıcısı (bundan sonra - paylayıcı)** - şəkəbə ilə istilik enerjisinin paylanmasını (o cümlədən ötürülməsini) həyata keçirən hüquqi şəxs;

1.1.9. **istilik enerjisinin satıcısı (bundan sonra - satıcı)** - istilik enerjisinin parəkəndə satışını həyata ke-çirən hüquqi və ya fiziki şəxs;

1.1.10. **istilik enerjisinin satışı** - istilik enerjisinin alqı-satqı müqaviləsi əsasında satışı;

1.1.11. **istilik qurğusu** - istilik enerjisinin istehsal, paylanması (o cümlədən ötürülməsi) üçün istifadə edil-ən qurğular;

1.1.12. **istilik təchizatı** - istilik enerjisinin istehsalı, paylanması (o cümlədən ötürülməsi) və satışı fəali-yətləri;

1.1.13. **istilik təchizatı obyektləri** - istilik enerjisi-nin istehsal, paylanması (o cümlədən ötürülməsi) pro-sesində istifadə olunan istilik mənbələri, şəkəbələr, bi-na və qurğular;

1.1.14. **istilik təchizatı sistemi** - istilik mənbələri, şəkəbələr və istilik istehlakı qurğuları kompleksi;

1.1.15. **istilik təchizatı subyektləri** - bu Qanunun 9.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan fəaliyyət növləri ilə məşğul olan fiziki və ya hüquqi şəxslər, o cümlədən tə-bii inhisar subyektləri;

1.1.16. **kommersiya uçuotu** - istiliyin və isti suyun satışı müqavilələri üzrə tərəflər arasında qarşılıqlı hə-sablamaaların aparılması məqsədilə istiliyin və isti su-yun ölcülməsi və ölçmə nəticələrinin, habelə hesabla-ma yolu ilə əldə edilən istiliyin termodinamik paramet-rləri və isti suyun həcmi haqqında məlumatların toplan-ması, saxlanması, emalı və ötürülməsi prosesi;

1.1.17. **kommersiya uçuotu qaydaları** - istilik təchi-zatı subyektlərinin və istehlakçıların kommersiya uçu-otunun təşkil və təmin edilməsi ilə bağlı hüquqlarını və vəzifələrini müəyyən edən qaydalar;

1.1.18. **qeyri-məişət istehlakçısı** - bu Qanunun 1.1.19-cü maddəsində nəzərdə tutulan istehlakçılar ist-isna olmaqla digər istehlakçı;

1.1.19. **məişət istehlakçısı** - yaşayış evlərində və mənzillərdə, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Mənzil Məcəlləsinin 91-ci maddəsində nəzərdə tutulan xüsusi təyinatlı mənzil fondunun yaşayış sahələrində, həmçinin bağlarda məişət ehtiyacları üçün istilik ener-jisindən istifadə edilən fiziki şəxs;

1.1.20. **mərkəzləşdirilmiş istilik sistemi** - bir və ya bir neçə istilik mənbəyindən, şəkəbələrdən (xarici ist-ilik kəmərlərinin diametridən, sayından və uzunluğun-dan asılı olmayaraq) və istehlakçılardan ibarət olan sis-tem;

1.1.21. **şəkəbə** - istilik enerjisinin paylanması (o cümlədən ötürülməsi) üçün nəzərdə tutulan istilik boru və qurğuları kompleksi;

1.1.22. **texniki şörtlər** - istilik enerjisi ilə təchiz edilməsi nəzərdə tutulan tikinti obyektində istilik isteh-lakı qurğularının quraşdırılması, onların istilik şəkəbə-sinə qoşulması və ya əlavə enerji (güc) alınmasına dair layihə sənədlərinin hazırlanmasına əsas verən istilik və isti su təchizatı ilə bağlı mühəndis-texniki parametrləri özündə əks etdirən texniki sənəd;

1.1.23. **tənzimləyici** - istilik təchizatı sektorunda dövlət tənzimlənməsini, nəzarətini həyata keçirən və statusu qanunla müəyyən edilən qurum.

1.2. Bu Qanunda istifadə olunan digər anlayışlar Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş mənələri ifadə edir.

Maddə 2. İstilik təchizatı haqqında qanunvericilik

2.1. İstilik təchizatı haqqında Azərbaycan Respubli-kasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, Azərbaycan Respublikasının tərəf-dar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən, bu Qanundan, "Energetika haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunundan və Azərbaycan Respublikasının istilik təc-hizatı sektorunu tənzimləyən digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

2.2. Ələt Azad İqtisadi Zonasında istilik təchizatı ilə bağlı münasibətlər "Ələt azad iqtisadi zonası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uy-ğun olaraq tənzimlənir.

Maddə 3. Bu Qanunun tətbiq dairəsi

3.1. Bu Qanun istilik və isti su təchizatı məqsədilə istilik enerjisinin istehsalı, paylanması və satışı funksiyasını həyata keçirən istilik təchizatı subyektlərinə, is-

tehlakçılara, dövlət orqanlarına (qurumlarına), o cümlə-dən tənzimləyiciyə şamil olunur.

3.2. Bu Qanun istehlakçının (layihələndirmə zama-nı fərdi istilik sistemlərinin quraşdırılması nəzərdə tu-tulan çoxmənzilli yaşayış binalarının mənzillərində, ya-sayış evlərində, qeyri-yasayış təyinatlı tikinti obyektlərində) istilik enerjisinə tələbatın qarşılınması üçün fərdi istilik sistemlərinin quraşdırılması və onun istismarı ilə əlaqədar münasibətlərə şamil edilmir.

İSTİLİK TƏCHİZATI SEKTORUNDA DÖVLƏT SİYASƏTİ VƏ DÖVLƏT TƏNZİMLƏNMƏSİ

Maddə 4. İstilik təchizatı sektorunda dövlət siya-sətinin əsas prinsipləri, dövlət tənzimlənməsinin məqsədləri və dövlətin vəzifələri

4.1. İstilik təchizatı sektorunda dövlət siyasətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

4.1.1. istilik təchizatının etibarlılığı və təhlükəsizliyi;

4.1.2. idarəetmə və tənzimləmənin effektivliyi və şəffaflığı;

4.1.3. istilik təchizatı subyektlərinin şəkəbədən, o cümlədən təbii inhisar subyektinə məxsus şəkəbədən bərabər və ayrı-seçkiliyə yol verilmədən istifadə imka-nının yaradılması;

4.1.4. qabaqcıl texnologiyalar və müterəqqi təcürbə əsasında dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi.

4.2. İstilik təchizatı sektorunda dövlət tənzimləmə-sinin əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

4.2.1. enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;

4.2.2. istilik təchizatı subyektlərinin və istehlakçıla-rın maraqları arasında balansın təmin olunması;

4.2.3. istehlakçıların etibarlı, keyfiyyətli, olçatan və fasiləsiz istilik təchizatının təmin edilməsi.

4.3. İstilik təchizatı sektorunda dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

4.3.1. özəl investisiyaların və davamlı iqtisadi inki-şafın dəstəklənməsi;

4.3.2. əlverişli investisiya mühitinin yaradılması;

4.3.3. rəqəbat mühitinin formalaşdırılması, inhisar-çılıq fəaliyyətinin qarşısının alınması, məhdudlaşdırıl-ması və aradan qaldırılması;

4.3.4. istilik təchizatı subyektlərinin effektiv və təh-lükəsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi;

4.3.5. istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi;

4.3.6. istilik təchizatı sektorunda təbii inhisar sahə-sində fəaliyyətin tənzimlənməsi;

4.3.7. istilik enerjisinin istehsalında bərpəolunan enerji mənbələrindən istifadənin stimullaşdırılması və inkişaf etdirilməsi;

4.3.8. enerji resurslarından səmərəli istifadənin təş-viq edilməsi;

4.3.9. ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində tədbirlər-in həyata keçirilməsinin təmin edilməsi;

4.3.10. dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi;

4.3.11. istilik təchizatı subyektlərinin effektiv fəa-liyyətinin, həmçinin istilik təchizatı sektorunda keyfi-yətli xidmət göstərilməsinin təmin edilməsi.

Maddə 5. İstilik təchizatı sektorunda tənzimləyi-cinin səlahiyyətləri

5.1. İstilik təchizatı sektorunda tənzimləyici aşağı-dakıları həyata keçirir:

5.1.1. tənzimləyən qiymətləri (tarifləri) müəyyən edir;

5.1.2. istilik təchizatı subyektləri və istehlakçılar tə-rəfindən istilik təchizatı sektorunu tənzimləyən norma-tiv hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələb-lərinə riayət edilməsinə nəzarət edir;

5.1.3. istilik təchizatı subyektləri üçün ödənilməsi məcburi olan, bu Qanunun 8-ci maddəsində nəzərdə tu-tulan tənzimləmə haqqının məbləğini hesablayır və hə-min subyektlərə bildirir;

5.1.4. istilik təchizatı subyektləri arasında yaranan mübahisələrə baxır;

5.1.5. istehlakçıların şikayətlərinə baxır;

5.1.6. şəkəbədə istilik enerjisi itkilərinin hesabət dövrü üçün normativ göstəricilərin müəyyənəşdirir;

5.1.7. istilik enerjisinin keyfiyyətinə dair texniki tə-ləblərə (fərdi istilik sistemləri istisna olmaqla) riayət olunmasına nəzarət edir;

5.1.8. istilik qurğularının, o cümlədən şəkəbənin payız-qış mövsümünə hazırlığının təmin edilməsinə nəzarət edir;

5.1.9. istilik təchizatı sektorunda təbii inhisar sub-yektlərinin hər il üzrə gəlir və xərclər smetalarının razı-laşdırılmasında və onların icrasına nəzarətin həyata keçirilməsində iştirak edir;

5.1.10. istilik təchizatı sektorunda bu Qanunun 5.4.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydaya uyğun olaraq, istilik təchizatı sektorunun monitorinqini (o cümlədən kameral monitorinqini) həyata keçirir.

5.2. Tənzimləyici tərəfindən istilik təchizatı sekto-runu tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının qanun-la rəyi və onlara uyğun qəbul olunmuş digər normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş sahibkarlıq fəaliyyəti-nə dair məcburi tələblərə riayət edilməsinin qiymət-ləndirilməsi məqsədilə sahibkarlıq subyektlərinin fəa-liyyət göstərdiyi yerlərə gəlməklə yoxlamalar "Sahib-karlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzə-rə almaqla həyata keçirilir.

5.3. İstilik təchizatı sektorunda dövlət nəzarəti hə-yata keçirilərkən istilik təchizatı sektorunu tənzimlə-yən normativ hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tələblərinin pozulması aşkar edildikdə, onları aradan qaldırılması ilə bağlı tənzimləyici tərəfindən yazılıgöstərişlər verilir. Belə göstərişlərin icrası bə-rəsində göstəriş verilmis istilik təchizatı subyektləri və is-tehlakçılar üçün məcburidir.

5.4. İstilik təchizatı sektorunda tənzimləyici aşağı-dakı qaydaları təsdiq edir və rəsmi internet saytında dərc edir:

5.4.1. monitorinq qaydalarını;

5.4.2. kommersiya uçuotu qaydalarını;

5.4.3. şəkəbədə istilik enerjisi itkilərinin hesabət dövrü üçün normativ göstəricilərinin müəyyənəşdiril-məsi qaydalarını;

5.4.4. istilik təchizatı sektorunda tənzimlənən qiym-ətlərin (tariflərin) müəyyən olunması qaydalarını.

5.5. Tənzimləyici istilik təchizatı subyektlərinin

uçotunu aparır. Uçotun aparılması qaydasını tənzimlə-yici müəyyən edir.

Maddə 6. İstilik təchizatı sektorunda dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarının vəzifələri

6.1. İstilik təchizatı sahəsində müvafiq icra haki-miyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum):

6.1.1. balansında olan istilik təchizatı obyektlərinin saxlanılması, istismarı, cari və əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər görür;

6.1.2. tikinti obyektlərində istilik enerjisindən sə-mərəli istifadə və istilik enerjisi itkilərinə yol veril-məsi üçün tədbirlər görür;

6.1.3. dövlət mənzil fondu binalarında və sosial-mədoni təyinatlı obyektlərdə payız-qış mövsümünə ha-zırılıqlarının aparılmasını təmin edir.

6.2. Təbii inhisar sahəsində yerli özünüidarəetmə orqanları:

6.2.1. balanslarında olan istilik təchizatı obyektlər-i-nin saxlanılması, inkişafı, istismarı, cari və əsaslı tə-miri ilə bağlı tədbirlər görür;

6.2.2. tikinti obyektlərində istilik enerjisindən sə-mərəli istifadə və istilik itkilərinə yol verilməməsi üçün tədbirlər görür;

6.2.3. bələdiyyə mənzil fondu binalarında payız-qış mövsümünə hazırılıq işlərinin aparılmasını təmin edir.

Maddə 7. İstilik təchizatı sektorunda qiymətlər (tariflər)

7.1. İstilik təchizatı sektorunda qiymətlər (tariflər) istilik təchizatı subyektlərinin əsaslandırılmış xərclər-i-ni tam ödəməklə, həmin sektorun inkişafını təmin et-məli və sosial-iqtisadi inkişafı stimullaşdırmalıdır.

7.2. İstilik təchizatı sektorunda qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən məhsulların qiymətləri "Tənzimlənən qiymətlər haqqında" Azərbaycan Res-publikasının Qanununa uyğun olaraq tənzimlənir.

7.3. Təbii inhisar subyektlərinin təqdim etdiyi məh-sulları istisna olmaqla istilik təchizatı sektorunda təqdim olunan qiymətləri (tarifləri) tənzimlənməyən məhsul-ların qiymətləri (tarifləri) tərəflər arasında bağlanılan müqavilələrlə müəyyən edilir.

7.4. Təbii inhisar subyektləri tərəfindən təqdim edil-ən qiymətləri (tarifləri) tənzimlənməyən məhsulların qiymətləri (tarifləri) Azərbaycan Respublikası Rəqəbat Məcəlləsinin 39.6-cı maddəsinin tələbləri nəzə-rə alınmaqla təbii inhisar subyektinin özü tərəfindən müəy-yən olunur.

7.5. Tənzimləyici bu Qanunun 7.3-cü maddəsinə əsasən müəyyən edilən qiymətləri monitorinq edir.

7.6. İstilik təchizatı sektorunda qiymətlərin (tariflə-rin) müəyyən olunması zamanı nəzə-rə alınmalı olan it-kilər bu Qanunun 5.4.3-cü maddəsində nəzərdə tutulan qaydaya uyğun olaraq hesablanır.

Maddə 8. Tənzimləyiciyə ödənilən tənzimləmə haqqı

İstilik enerjisinin istehsalçıları, paylayıcıları və satı-cıları tərəfindən tənzimləyiciyə tənzimləmə haqqı ödə-nilir.

3-cü fəsil İSTİLİK TƏCHİZATI SEKTORUNDA FƏALİYYƏT NÖVLƏRİ, İSTİLİK TƏCHİZATI SUBYEKTLƏRİNİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

Maddə 9. İstilik təchizatı sektorunda fəaliyyət

9.1. İstilik təchizatı sektorunda aşağıdakı fəaliyyət növləri vardır:

9.1.1. istilik enerjisinin istehsalı;

9.1.2. istilik enerjisinin paylanması (o cümlədən ötürülməsi);

9.1.3. istilik enerjisinin satışı.

9.2. İstilik təchizatı subyektlərinin bu Qanunun 9.1-ci maddəsində göstərilən bir və ya bir neçə fəaliyyətlə məşğul olmasına hər hansı məhdudiyyət tətbiq edilmir.

Maddə 10. İstilik enerjisi istehsalçısının vəzifə-ləri və hüquqları

10.1. İstehsalçının aşağıdakı vəzifələri vardır:

10.1.1. istilik enerjisi istehsalını "Ətraf mühitin mü-hafizəsi haqqında" və "Texniki təhlükəsizlik haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilən ətraf mühitin mühafizəsi və təhlükəsizlik tələb-lərinə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən et-di-yi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq edilən istilik ener-jisindən istifadə qaydaları ilə müəyyən edilən keyfi-yət göstəricilərinə uyğun həyata keçirmək;

10.1.2. istilik təchizatı sektorunu tənzimləyən norma-tiv hüquqi aktların və normativ xarakterli aktların tə-ləblərinə, bu Qanunun 5.3-cü maddəsinə uyğun olaraq verilən yazılı göstərişlərə və istilik təchizatı sektorunda bağladığı müqavilələrin şörtlərinə əməl etmək;

10.1.3. bu Qanunun 10.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydalarla fəaliyyət edilən hesabət və məlu-matları həmin qaydalarla uyğun olaraq müvafiq icra ha-kimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

10.1.4. balansında olan istilik qurğularının etibarlı və fasiləsiz işini təmin etmək;

10.1.5. "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 13.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilən enerji resurslarından səmərəli istifadəyə dair öhdəliklərə riay-ət etmək.

10.2. İstehsalçı aşağıdakı hüquqlara malikdir:

10.2.1. istehsal etdiyi istilik enerjisini müqavilə əsa-sında satmaq;

10.2.2. istilik istehlakı qurğularının, şəkəbələr və istehlakçıların fəaliyyətində istilik təchizatının texnolo-yi proseslərində fasilələrə səbəb olan pozuntular oluq-da pozuntuya yol vermiş subyektdən dəymiş ziyanın ödənilməsinin tələb etmək.

10.3. İstehsalçının istilik təchizatı sektorunda digər fəaliyyət növlərinə bu Qanunun həmin fəaliyyətə aid müvafiq maddələri şamil olunur.

Maddə 11. İstilik enerjisi paylayıcısının vəzifə-ləri və hüquqları

11.1. Paylayıcının vəzifələri aşağıdakılardır:

11.1.1. şəkəbənin idarə edilməsini, gücləndirilmə-sini və genişləndirilməsini, ona texniki xidmətin göstə-rilməsini, habelə həmin şəkəbə vasitəsilə istilik enerji-sinin paylanmasını təmin etmək;

11.1.2. istilik təchizatı sektorunu tənzimləyən norma-tiv hüquqi aktların, normativ xarakterli aktların, ha-bələ bu Qanunun 5.3-cü maddəsinə uyğun olaraq veril-ən yazılı göstərişlərə və istilik təchizatı sektorunda bağladığı müqavilələrin şörtlərinə əməl etmək;

11.1.3. istilik təchizatı subyektlərinin, habelə isteh-lakçıların tikinti obyektlərinin ayrı-seçkiliyə yol veril-mədən şəkəbəyə qoşulmasını təmin etmək;

11.1.4. şəkəbə vasitəsilə istilik enerjisinin paylan-masını həyata keçirmək;

11.1.5. şəkəbədə uzun müddətli tələbatın saxlanıl-ması məqsədilə həmin şəkəbəyə texniki qulluğu, o cümlədən onun təmirini və inkişafını təmin etmək;

11.1.6. şəkəbədə baş verən qəzaların aradan qaldırılmasını təmin etmək;

11.1.7. bu Qanunun 10.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydalarla müəyyən edilən hesabət və məlu-matları həmin qaydalarla uyğun olaraq müvafiq icra ha-kimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqana (quruma) və tənzimləyiciyə təqdim etmək;

11.1.8. bu Qanunun 15.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilən hallarda istilik təchizatının dayandırılacağı bə-rə-də istehlakçıya 3 (üç) gün əvvəl yazılı xəbərdarlıq gön-dərmək;

11.1.9. istehlakçının şəkəbəyə qoşulmuş tikinti ob-yehtində quraşdırılmış saygacı (ağıllı sayğaclar istisna olmaqla) hər ay oxumaq və bu bə-rədə istehlakçıya bild-irib, habelə bu Qanunun 13.4-cü maddəsinə uyğun ola-ra-q satıcı ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulduğu halda satıcının adından istehlak edilmis istilik enerjisi-nin dəyəri bə-rədə hesab təqdim etmək;

11.1.10. istehlakçının şəkəbəyə qoşulmuş tikinti obyektində quraşdırılmış saygacın işlək vəziyyətdə ol-duğunu müəyyən etmək məqsədilə 3 (üç) ayda 1 (bir) dəfə həmin saygaca və onun qoşulma sxeminə baxış keçirmək (sahibkarlıq subyektlərinə münasibətdə bu Qanunun 13.5-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq);

11.1.11. istilik qurğularını onların texniki pasportla-rında göstərilmiş tələblərə uyğun istismar etmək.

11.2. Paylayıcının hüquqları aşağıdakılardır:

11.2.1. bu Qanunun 15.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilən hallarda istilik təchizatını dayandırmaq;

11.2.2. şəkəbəyə qoşulmuş şəkəbədən tutulan tikinti obyektinin yerləşdiyi ərazidə şəkəbə və ya mövcud şəkə-bədə tələb olunan həcmdə sərbəst istilik gücü olma-dıqda (təsdiqedicə sənəd və əsaslandırılmar təqdim edilməklə) tikinti obyektinin şəkəbəyə qoşulmasından imtina etmək.

11.3. Paylayıcının istilik təchizatı sektorunda digər fəaliyyət növlərinə bu Qanunun həmin fəaliyyətə aid müvafiq maddələri şamil olunur.

Maddə 12. İstilik enerjisi satıcısının vəzifələri və hüquqları

12.1. Satıcının vəzifələri aşağıdakılardır:

12.1.1. istilik təchizatı sektorunu tənzimləyən norma-tiv hüquqi aktların, normativ xarakterli aktların, bu Qanunun 5.3-cü maddəsinə uyğun olaraq verilən yazılı göstərişlərə və istilik təchizatı sektorunda bağladığı müqavilələrin şörtlərinə əməl etmək;

12.1.2. alqı-satqı müqaviləsinin şörtlərini rəsmi in-ternet saytında dərc etmək;

12.1.3. istehlakçılara hüquq və vəzifələrini izah etmək;

12.1.4. bu Qanunun 13.4-cü maddəsinə uyğun ola-ra-q paylayıcı ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutul-madığı halda hər ay istehlakçıya istehlak edilmis istilik enerjisinin dəyəri bə-rədə hesab təqdim etmək;

12.1.5. istehlakçı ilə bağlanmış alqı-satqı müqavi-ləsinin şörtlərinə uyğun olaraq satdığı istilik enerjisini-tələb olunan həcmdə və keyfiyyətdə verilməməsi nəti-cəsində istehlakçıya vurulmuş ziyanı ödəmək;

12.1.6. xidmət göstərdiyi istehlakçının tikinti ob-yehtinin qoşulduğu şəkəbədən asılı olaraq paylayıcı ilə müvafiq müqavilə bağlamaq.

12.2. Satıcının hüquqları aşağıdakılardır:

12.2.1. paylayıcıdan bu sahədə izmətlərinin göstə-rilməsini tələb etmək;

12.2.2. istehlakçıya təqdim edilmis hesabə uyğun olaraq ondan şəkəbə vasitəsilə saygacın göstəricilərinə uyğun olaraq qəbul edilmiş istilik enerjisinin dəyərini ödənilməsinə tələb etmək;

12.2.3. istehlakçının paylayıcı tərəfindən istilik enerjisi ilə təmin edilməməsi nəticəsində vurulmuş zi-yanın ödənilməsinin tələb

İstilik təchizatı haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Əvvəlki 2-ci səh.

15.2. İstilik təchizatının dayandırılması (dini ekstremizm əleyhinə xüsusi əməliyyatın aparılması ilə əlaqədar dayandırılma halı istisna olmaqla) yalnız fərdi qaydada həyata keçirilir. İstiliyin dəyərini vaxtında ödəməyən istehlakçıya istilik təchizatının dayandırılması, istilikenerjisinin dəyərini vaxtında ödəyən digər istehlakçıların hüquqlarının pozulması ilə noticələnməməlidir. Bu Qanunun15.1.2-ci və 15.1.3-cü maddələrində nəzərdə tutulan hallarda, habelə illik iş planında göstərilən müddətlərdə təmir-profilaktika işləri aparılarkən yazılı xəbərdarlıq göndərilmədən istilik enerjisinin verilməsinin dayandırılması qadağandır.

15.3. Bu Qanunun 15.1-ci maddəsində göstərilən istilik təchizatının dayandırılmasına səbəb olmuş hallar aradan qaldırıldıqdan və paylayıcı tərəfindən istehlakçının iştirakı ilə aktla rəsmiləşdirildikdən sonra 1 (bir) gün müddətində istilik təchizatı bərpa edilməli və aktın bir nüsxəsi istehlakçıya təqdim edilməlidir.

Maddə 16. İstilik təchizatı sektorunda hesablaşma

16.1. Paylayıcı istehlakçıya verdiyi istiliyin və isti suyun miqdarını yalnız sayğacın göstəricilərinə (sayğac yalnız binanın şəkəbəyə qoşulma nöqtəsində quraşdırıldığı halda isə istilik enerjisindən istifadə qaydalarına)əsasən müəyyən etməli və bu barədə istehlakçıya hər ay bildirs, habelə bu Qanunun 13.4-cü maddəsinə əsasən satıcı ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulduğu halda istehlakçının istifadə etdiyi istilik enerjisinin dəyərini tam hesablayaraq satıcının əndindən hesab təqdim etməlidir (göndərməlidir). Ağillı sayğacı olan istehlakçıya istifadə etdiyi istilik enerjisinin dəyəri haqqında bildirişin və hesabın təqdim edilməsi (göndərilməsi) tələb olunmur. Bu Qanunun 13.4-cü maddəsinə əsasən satıcı ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulmadığı halda istehlakçıya hesab satıcı tərəfindən təqdim edilməlidir (göndərilməlidir).

16.2. Bu Qanunun 16.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan hesabda istehlakçının istilik enerjisinə görə sayğacın son göstəricisinə uyğun mövcud qalıq borcu və həmin qalıq borcun ödənilməli olduğu son tarix göstərilə bilər. İstehlakçı tərəfindən istilik enerjisinin hesabında göstərilən dəyəri tam ödənildikdən sonra satıcı

yal verilmiş səhvə görə düzgün hesablanmamış istilik enerjisinin dəyərini ödənilməsinə istehlakçıdan tələb edə bilməz.

16.3. Məişət istehlakçıları üçün sayğac həmin istehlakçının qurğusunun qoşulduğu paylayıcının vəsaiti hesabına həmin paylayıcı tərəfindən təchiz edilir, quraşdırılır və dəyişdirilir.

16.4. Qeyri-məişət istehlakçıları sayğacla öz vəsaiti hesabına onun istilik qurğusunun qoşulduğu paylayıcı, yaxud istehlakçının seçdiyi podratçı tərəfindən təchiz edilir, quraşdırılır və dəyişdirilir.

16.5. Bu Qanun qüvvəyə minənədək tikilmiş binalarda sayğacın quraşdırılması texniki baxımdan mümkün olmadığı hallarda paylayıcı tərəfindən binanın girişində quraşdırılmış sayğacın istismarı fərdi qaydada sayğacların quraşdırılması üçün texniki imkan yarana-nədək davam etdirilir.

16.6. Bu Qanun qüvvəyə mindikdən sonra layihələndirilən çoxmənzilli yaşayış binalarında mənzillər üzrə boruların üfüqi paylanması ilə fərdi şəkildə istiliyin və isti suyun verilməsi təmin edilir və hər bir mənzil üçün sayğacın quraşdırılması həyata keçirilir.

16.7. İstehlakçıların ağıllı sayğaclarla təchiz edilməsi "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 11-ci maddəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

4-cü fəsil İSTİLİK TƏCHİZATI SEKTORUNDA TƏBİİ EHTİYATLARDAN VƏ ENERJİ RESURSLARINDAN İSTİFADƏ

Maddə 17. Bərpaolunan enerji mənbələrindən və su ehtiyatlarından istifadə

17.1. İstilik enerjisinin istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə stimullaşdırılır.

17.2. İstilik enerjisinin istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin stimullaşdırılması "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.

17.3. İstilik qurğularında istilik enerjisinin istehsalı zamanı sudan istifadə Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsinə və digər normativ hüquqi aktlara uyğun həyata keçirilir.

1.4. həmin Qanunun 10.1.3-cü, 11.1.7-ci, 13.1.1-ci, 13.7.2-ci və 26.3-cü (ikinci halda) maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.5. həmin Qanunun 26.2-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Tarif (qiymət) Şurası nəzərdə tutulur;

1.6. həmin Qanunun 26.1-ci və 26.3-cü (üçüncü halda) maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi qismində Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.7. həmin Qanunun 6.1-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə yerli icra hakimiyyəti orqanları nəzərdə tutulur.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti;

2.1. aşağıdakı normativ hüquqi aktları doqquz ay müddətində təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin:

bəndinə "kompüterlərin" sözüəndən sonra "Azərbaycan Respublikasının şəhər, rayon və şəhər rayonlarının icra hakimiyyəti başçılarıının inzibati ərazi dairələri və sahə inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndəliklərinin (hər birinə bir ədəd olmaqla) və" sözləri əlavə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 19 dekabr tarixli 207 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Məişət zorakılığı ilə bağlı məlumat bankının təşkili və aparılması Qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi və "Məişət zorakılığı barədə şikayətdə cinayət tərkibinin əlamətləri olmadıqda, şikayətlərə baxılma Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 24 fevral tarixli 46 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 208

Bakı şəhəri, 14 iyul 2025-ci il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 1 oktyabr tarixli 331 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 27 yanvar tarixli 294 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərar alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 19 dekabr tarixli 207 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011, № 12, maddə 1253 (Cild I) ilə

təsdiq edilmiş "Məişət zorakılığı ilə bağlı məlumat bankının təşkili və aparılması Qaydaları"nın 4.1-ci bəndinin ikinci cümləsinədə "qanunvericiliklə" sözü "qanunla" sözü ilə əvəz edilsin.

2. "Məişət zorakılığı barədə şikayətdə cinayət tərkibinin əlamətləri olmadıqda, şikayətlərə baxılma Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 24 fevral tarixli 46 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2012, № 2, maddə 189 (Cild I); 2024, № 3, maddə 294, № 7, maddə 931) ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

azerbaijan-news.az

21.2. İstilik təchizatı obyektlərinin tikintisi, genişləndirilməsi, yenidən qurulması, təmiri və istismarı məqsədilə torpaq sahələri üzərində hüquqlar torpaq qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq əldə edilir.

6-cı fəsil İSTİLİK TƏCHİZATI OBYEKTLƏRİNİN TƏHLÜKƏSİZLİYİ VƏ MÜHAFİZƏSİ

Maddə 22. İstilik təchizatı sektorunda istilik qurğularının, şəkəbələrini, istilik istehlakı qurğularının təhlükəsizliyinə dair tələblər

22.1. İstilik qurğularının, şəkəbələrini, istilik istehlakı qurğularının istismarı üzrə həyata keçirilən texniki-təşkilati tədbirlər insanların sağlamlığının, həyatının və ətraf mühitin təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

22.2. İstilik təchizatı subyektləri tikinti, quraşdırma, istismar və təmir işləri apararkən istilik qurğularının istismarında təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət etməli, inşa olunan və istismar edilən qurğuların zərərli və təhlükəli təsirinə azaldılmasına yönəldilmiş texniki, təşkilati və digər tədbirlər həyata keçirməlidirlər.

22.3. İstilik istehsalı və paylanması üçün nəzərdə tutulmuş istilik qurğuları, habelə istilik istehlakı qurğularını normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olmalıdır.

Maddə 23. İstilik təchizatı obyektlərinin mühafizəsinin təmin edilməsi və şəkəbələrini mühafizə zonaları

23.1. Şəkəbələrini mühafizəsinin təmin olunması, istismarı üçün şəraitin yaradılması və zədələnməsinin qarşısının alınması, həmçinin insanların həyat və sağlamlığının, təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə şəkəbə ətrafında şəkəbənin mühafizə zonaları müəyyənəldirilir.

23.2. Şəkəbənin mühafizə zonalarında Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə qadağan olunmayan təsərrüfat işləri aparılmalıdır.

23.3. Şəkəbənin mühafizə zonalarının ölçüləri və həmin ərazilərdə təsərrüfat işlərinin aparılmasına dair tələblər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

7-ci fəsil YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 24. Bu Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

Maddə 25. Bu Qanunun qüvvəyə minməsi

25.1. Bu Qanunun 25.2-ci maddəsində nəzərdə tutulanlar istisna olmaqla, bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

25.2. Bu Qanunun 5.1.1-ci, 5.1.10-cu, 5.4-cü, 5.5-ci və 7.6-cı maddələri 2028-ci il iyulun 1-dən qüvvəyə minir.

25.3. Bu Qanunda nəzərdə tutulan normativ hüquqi aktlar və normativ xarakterli aktlar qüvvəyə minənədək, istilik təchizatı sektorunda yaranan münasibətləri tənzimləyən mövcud normativ hüquqi aktlar və normativ xarakterli aktlar öz hüquqi qüvvəsini saxlayır və həmin aktların tələblərinə riayət olunmalıdır.

Maddə 26. Keçid müddəalar

26.1. Bu Qanunun 25.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətdə tənzimləyicinin bu Qanunda nəzərdə tutulan səlahiyyətləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir.

26.2. Bu Qanunun 25.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətdə istilik təchizatı sektorunda qiymətlər (tariflər) müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən tənzimlənir.

26.3. Bu Qanunun 8-ci maddəsində nəzərdə tutulan tənzimləmə haqqının məbləği və ödənilmə qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) ilə razılaşdırmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir və həmin məbləğ bu Qanunun 25.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) hesabına köçürülür.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 iyun 2025-ci il

"İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 24 iyun tarixli 222-VIIQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 24 iyun tarixli 222-VIIQ nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara əhram**:

1. Müəyyən edilsin ki:

1.1. "İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.1-ci, 10.1.1-ci, 10.1.3-cü, 11.1.7-ci, 13.1.1-ci, 13.7.2-ci, 14.6-cı, 20.1-ci, 23.3-cü, 26.1-ci, 26.2-ci və 26.3-cü (hər üç halda) maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

1.2. həmin Qanunun 20.1-ci və 26.3-cü (birinci halda) maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur;

1.3. həmin Qanunun 10.1.1-ci, 14.6-cı və 23.3-cü maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzərdə tutulur;

1.4. həmin Qanunun 10.1.3-cü, 11.1.7-ci, 13.1.1-ci, 13.7.2-ci və 26.3-cü (ikinci halda) maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.5. həmin Qanunun 26.2-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Tarif (qiymət) Şurası nəzərdə tutulur;

1.6. həmin Qanunun 26.1-ci və 26.3-cü (üçüncü halda) maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyi qismində Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi nəzərdə tutulur;

1.7. həmin Qanunun 6.1-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə yerli icra hakimiyyəti orqanları nəzərdə tutulur.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti;

2.1. aşağıdakı normativ hüquqi aktları doqquz ay müddətində təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin:

2.1.1. "İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 10.1.1-ci maddəsinə uyğun olaraq, istilik enerjisindən istifadə qaydalarını;

2.1.2. həmin Qanunun 14.6-cı maddəsinə uyğun olaraq, çoxmənzilli yaşayış binaları layihələndirilərkən hər bir mənzil üzrə fərdi istilik sistemlərinin quraşdırılmasına icazə verilmə halları;

2.1.3. həmin Qanunun 23.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, şəkəbənin mühafizə zonalarının ölçülərini və həmin ərazilərdə təsərrüfat işlərinin aparılmasına dair tələbləri;

2.2. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi;

3.1. "İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 13.1.1-ci maddəsinə uyğun olaraq, aşağıdakı normativ hüquqi aktları doqquz ay müddətində təsdiq edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin:

3.1.1. istilik qurğularının quraşdırılması qaydalarını;

3.1.2. istilik qurğularının istismarında təhlükəsizlik texnikası qaydalarını;

3.1.3. istilik qurğularının texniki istismar qaydalarını;

3.2. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələlərin həlli üçün zəruri tədbirlər görsün.

4. "İstilik təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı:

4.1. qəbul ediləcək Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktları, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları həmin Qanunun müvafiq maddələrinin qüvvəyə mindiyi tarixdən tez qüvvəyə minməsin;

4.2. qanunların və normativ xarakterli aktların layihələri hazırlanarkən həmin Qanunun müvafiq maddələrinin qüvvəyəminmə tarixi nəzərə alınsın.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 iyul 2025-ci il

Çinlə iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı müzakirə olunub

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov Çinin ölkəmizdəki səfəri Lu Mey ilə görüş keçirib.

Nazirlikdən AZƏTAC-a verilən məlumata görə, görüşdə qarşılıqlı səfərlərin, işgüzar tədbirlərin, imzalanan mühüm sənədlərin Azərbaycan-Çin iqtisadi əlaqələrinin inkişafına töhfə verdiyi vurğulanıb.

Dövlət başçısının Çin səfəri çərçivəsində imzalanan hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması haqqında Birgə Bəyanatın ikitərəfli iqtisadi-ticarət əməkdaşlığının inkişafındakı önəmli rolundan bəhs olunub. Nəqliyyat-tranzit, sənaye, istehsalın lokallaşdırılması, tikinti, ticarət, xidmət sahələrində tərəfdaşlığın

gücləndirilməsi üçün geniş imkanların mövcudluğu diqqətə çatdırılıb.

Görüşdə Azərbaycanın əlverişli işgüzar mühiti haqqında məlumat verilib, sərmayələrin təşviqi, ticarət dövriyyəsinin

artırılması kimi məsələlər nəzərdən keçirilib. Tərəflər ticarət, sənaye, investisiya, enerji, nəqliyyat və rəqəmsal iqtisadiyyat sahəsində birgə fəaliyyətin perspektivlərini vurğulayıblar.

Əlilliyi olan 19,7 min uşağa reabilitasiya xidmətləri göstərilir

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyinin uşaq reabilitasiya mərkəzlərində bu ilin birinci yarımında əlilliyi olan 19,7 min uşağa reabilitasiya xidmətləri göstərilir.

Onlardan 13,6 min nəfəri ambulator, 1000 nəfəri stasionar, digərləri icma əsaslı, onlayn və səyyar reabilitasiya xidmətlərinə cəlb olunub.

Bu kateqoriyadan olan uşaqlar Agentliyin paytaxtda yerləşən 1 və 2 saylı, eləcə də Qəbələ və Şəmkir rayonlarındakı Uşaq Reabilitasiya Mərkəzlərində reabilitasiya xidmətləri ilə təmin edirlər.

Parlamentin növbədənənar sessiyası başa çatdı

Iyun 14-də Milli Məclisin növbədənənar sessiyasının sonuncu plenar iclası keçirilib. Parlamentin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə iclası açan Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1969-cu ildə Azərbaycanda ali hakimiyyətə gəlməsinin 56-cı ildönümü tamam olur. Bu əlamətdar gündə biz Ulu Öndərin Vətən və xalq qarşısında misilsiz tarixi xidmətlərini minnətdarlıq hissi ilə bir daha xatırlayırıq.

Spiker bildirib ki, Azərbaycan tarixinin otuz beş ilə yaxın dövrü ərzində xalqımızın siyasi təkamülü, iqtisadi tərəqqisi və mənəvi yüksəlişi dünya miqyaslı siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin möhtəşəm fəaliyyəti ilə qırılmaz surətdə bağlı olub. Müasir Azərbaycan Respublikası Ulu Öndərin xalqa məhəbbətinin, Vətən yolunda fədakarlığının əyani təəcəssümüdür. Heydər Əliyevin müstəsna liderlik keyfiyyətləri, yaradıcılıq enerjisi və strateji təfəkkürü sayəsində xalqımız hələ sovet dövründə siyasi və iqtisadi müstəqilliyinin möhkəm təməlini yaradıb, daha sonra isə bu təməl üzərində qurulan müstəqil dövlətin quruculuq saxlaya və inkişaf etdirə bilib.

Spiker qeyd edib ki, Ümummilli Liderimizin başladığı tarixi missiyanı bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev davam etdirir. Azərbaycan Respublikası dünyanın geniş bir bölgəsində söz sahibi olan qüdrətli bir dövlətə çevrilib.

O, deyib ki, Azərbaycan torpaqlarının 30 illik işğalına son qoyulması, dövlətimizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpa olunması milli inkişaf tariximizdə yeni dövr açıb.

"Bu gün işğaldan qurtarılmış torpaqlarda geniş miqyaslı bərpa-quruculuq işləri davam etdirilir, müstəqil və demokratik Azərbaycanın dünyaya nümunə ola bilən Böyük qayıdış layihəsi mərhələ-mərhələ həyata keçirilir. İnamlı söyləmək olar ki, möhtərəm cənab Prezidentin siyasi Azərbaycan dövlətinə və xalqına indiyə qədər olduğu kimi, qarşıda illərdə də böyük uğurlar gözlənilir" - deyər Milli Məclisin Sədri bildirib.

Sonra iclasda cari məsələlərə bağlı müzakirələr aparılıb. Komitə sədrləri Hicran Hüseynova, Fazil Mustafa, Zahir Oruc, deputatlar Tural Gəncəliyev, Rəşad Mahmudov, Fəriz İsmayilzadə, Azər Badamov, Elman Nəzərov, Rəzi Nurullayev, Bəhruz Məhərrəmov çıxış ediblər.

Deputatlar Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanda birinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəldiyi 1969-cu ilin 14 iyul tarixinin xalqımızın taleyində misilsiz rolunu vurğulayıblar. Ümummilli Liderin rəhbərliyi ilə ölkədə əldə edilən nailiyyətlərdən, onun xalq, Vətən yolunda etdiyi fədakarlıqlardan, göstərdiyi xidmətlərdən söhbət açıblar. Bildirilib ki, həmin dövrdə bütün sahələrdə köklü islahatlar həyata keçirilib, o cümlədən sənaye sektoru inkişaf edib, bir çox zavod və fabriklər istifadəyə verilib, insanların rifah halı yaxşılaşıb, təhsil, mədəni, sosial sahələrdə uğurlar qazanılıb, dövlətimiz qısa zaman kəsiyində İtifaq miqyasında iqtisadi baxımdan güclü respublikalar sırasına daxil olub. Bununla yanaşı, Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinin dövlət dili səviyyəsinə yüksəldilməsi və bunun konstitusiyada təsbit olunması ilə bağlı xidmətləri xüsusi qeyd olunub.

Məhz Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə yaradılmış Cəmiş Naxçıvanski adına hərbi məktəbin Vətənimizin bütövlüyü uğrunda mübarizədə qazanılmış Qələbədə strateji əhəmiyyətindən bəhs edilib.

Çıxışlarda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu hərtərəfli inkişaf yolunun bu gün dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyi vurğulanıb. Bünövrəsi Ulu Öndər tərəfindən qoyulmuş diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının bugünlər

də peşə bayramının qeyd olunduğu, onun bu sahədəki siyasi kursunu Prezident İlham Əliyevin milli maraqlara əsaslanaraq müvəffəqiyyətli davam etdirdiyi diqqətə çatdırılıb. Bildirilib ki, Prezidentin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün tam bərpa edilməsində diplomatiya sahəsində mühüm uğurlar əldə edilib, ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə etibarlı tərəfdaş kimi mövqeyi möhkəmləndirilib. Son dövrlərdə ölkəmizdə həyata keçirilən önəmli beynəlxalq tədbirlər, bir çox dövlət başçılarının Azərbaycana səfərləri çərçivəsində ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sistemində tutduğu mövqə, çoxtərəfli platformalarda iştirakı, müxtəlif istiqamətlər üzrə əməkdaşlıq perspektivləri ilə əlaqədar aparılan müzakirələr, imzalanan razılaşmalar diplomatik münasibətlərin dərinləşməsinin, dövlətimizin regionda sülh, sabitlik və əməkdaşlıq mərkəzinə çevrildiyinin bariz nümunəsidir.

Sonra parlamentin Sədri Sahibə Qafarova gündəlik 13 məsələnin daxil edildiyini və ilk 11 məsələnin üçüncü oxunuşda qanun layihələri olduğunu nəzərə çatdırıb.

Müdafiə, təhlükəsizlik və korupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nəgəyev "Müdafiə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) təqdim edib. O, qanun layihəsində ərazi müdafiəsi ilə bağlı normaların təkmilləşdirilməsi məqsədilə dəyişikliyin nəzərdə tutulduğunu bildirib.

Deputatlar Hikmət Məmmədov və Aydın Mirzəzadə fikirlərini səsləndirdikdən sonra qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) qanun layihəsinə dair məlumat verib. Layihədə nəzərdə tutulan dəyişiklikdə gömrük borcunun ödənilməsi sahəsində məsul subyektlərin döyü müəyyənləşdirilməsi ehtiva olunub.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Parlamentin Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov "Təhsil haqqında" və "Məktəbəqədər təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) diqqətə çatdırıb. Sənəddə məktəbəqədər təhsilin həyata keçirildiyi müəssisələrin sırasına məktəbdənənar təhsil müəssisələrinin əlavə edilməsi təklif olunur.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzaev Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Mülki Məcəllədə, Mənzil Məcəlləsində, Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində, "Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında", "Bələdiyyə torpaqlarının ayrılmasına dair sənədlərin hazırlanması və razılaşdırılması qaydaları haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik

lik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) təqdim edib. Qanun layihəsində təbii fəlakət, texnogen qəza və ya hərbi əməliyyat nəticəsində məhv olmuş, yaxud yararsız vəziyyətə düşmüş yaşayış sahələrinin əvəzinə dövlət vəsaiti hesabına yaşayış evlərinin və çoxmənzilli yaşayış binalarının tikintisi ilə bağlı torpaq sahələrinin ayrılması, daşınmaz əmlak üzərində hüquqların qeydiyyatı, habelə şəhərsalma və tikinti prosedurlarının sadələşdirilməsi məqsədilə müvafiq dəyişikliklər nəzərdə tutulub.

Sənəd barədə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamran Bayramov, Regional məsələlər komitəsinin sədr müavini Nurlan Həsənov, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədr müavini Azər Badamov təmsil etdikləri komitələrin müsbət rəyini səsləndirdikdən sonra qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olunub.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov "Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihəsi ilə bağlı məlumatı nəzərə çatdırıb. Layihədə büdcə qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə bir sıra dəyişikliklərin, o cümlədən "uzunmüddətli dövr" ifadəsinin, "dividend" anlayışının əlavə olunması, habelə məqsədlili büdcə fondlarının ilin sonuna qalan istifadə olunmaması vəsaitinin vahid xəzinə hesabının sorbət qalığını köçürülməsi, borca xidmət üzrə xərclərin təkmilləşdirilməsi, vahid xəzinə hesabının sorbət qalığını istifadə istiqamətlərinin dəqiqləşdirilməsi ilə bağlı və digər düzəlişlər təklif olunur.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Deputat Vüqar Bayramov "Dövlət borcu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) də təqdim edib. Layihədə dövlət büdcəsindən verilən büdcə ssudalarının həmin ssudaları alan təşkilatlar tərəfindən geri qaytarılmaması halında bu ssudaların Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu hesabına bağlanılması nəzərdə tutulur.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul olunub.

Parlamentin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahir Oruc Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində, "Media haqqında" və "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrində" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə" qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) təqdim edib. O, əvvəlki iki oxunuş zamanı məsələyə dair geniş məlumat verildiyini, bəzi təkliflərin irəli sürüldüyünü və onların gələcəkdə nəzərə alınacağını deyib, layihənin üçüncü oxunuş üçün hazır olduğunu söyləyib və səsə qoyulmasını xahiş edib.

Sənəddə xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəliklərinin Azərbaycanda fəaliyyət qaydaları beynəlxalq müqavilələrlə tənzimlənməsi nəzərdə tutulur, ölkəmizdə fəaliyyət göstərəcək filial və nümayəndəliyin Dövlət Vergi Xidmətinə qeydiyyatdan keçdikdən

sonra Media Reyestrinə daxil edilməsi üçün müraciət etməsi tələbi qoyulur, saxta məlumatların dərci və yayımını qadağan edən norma müəyyən edilir, Media Reyestrində olmadan həyata keçirilən media fəaliyyətinin qanunsuzluğu təsbit olunur.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini Elşən Musayev təmsil etdiyi komitənin məsələyə dair müsbət rəyini səsləndirdikdən sonra, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Parlamentin spikeri bildirib ki, növbəti iki məsələ ölkə Prezidentinin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub və mahiyyətə bir-birinə yaxındır.

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli "Xüsusi icra məmurları haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanun layihəsi (üçüncü oxunuş) barədə məlumat verib. O, bu məsələnin parlamentdə geniş müzakirə edildiyini, səsləndirilən təklif və suallara münasibət bildirildiyini söyləyib.

Qanun layihəsi xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinin təşkili və fəaliyyətinə nəzarətlə bağlı ictimai münasibətləri, xüsusi icra məmurlarının hüquqi statusunu tənzimləyir. Layihəyə əsasən, xüsusi icra məmuru bu qanunda nəzərdə tutulmuş məhkəmələrin və qanunlaşdırma icrası icra məmurlarına həvalə edilmiş digər orqanların sənədlərinin icrasını həyata keçirmək üçün xüsusi icra məmuru şəhadətnaməsi almış fiziki şəxs hesab olunur. Sənəddə xüsusi icra məmurunun fəaliyyətinin hüquqi əsasları, fəaliyyət prinsipləri, habelə xüsusi icra məmurlarının fəaliyyəti ilə bağlı dövlətin vəzifələrinə dair müddəalar öz əksini tapıb.

Növbəti məsələni - Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Mülki Məcəllədə, Vergi Məcəlləsində, Cinayət-Prosessual Məcəlləsində, Cəzaların İcrası Məcəlləsində, Rəqəbat Məcəlləsində, "Sosial sığorta haqqında", "Polis haqqında", "Tibbi sığorta haqqında", "Notariat haqqında", "İcra məmurları haqqında", "İcra haqqında", "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında", "İnzibati icraat haqqında", "Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında", "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" və "Siyasi partiyalar haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) təqdim edən komitə sədri Əli Hüseynli diqqətə çatdırıb ki, bu layihə "Xüsusi icra məmurları haqqında" qanun layihəsinə uyğunlaşdırma məqsədilə hazırlanıb və sənəddə sözügedən normativ hüquqi aktlara müvafiq dəyişikliklərin edilməsi təklif olunur.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev, Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa rəhbərlik etdikləri komitələrin bu layihə barədə müsbət rəylərini diqqətə çatdırıblar.

Hər iki qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Daha sonra Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Mülki Məcəllədə, Vergi Məcəlləsində, Mənzil Məcəlləsində, "Torpaq islahatı haqqında", "Torpaq bazarı haqqında", "Notariat haqqında", "İcra haqqında", "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində" və "İpoteka haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihəsinin mahiyyəti barədə danışıb. O, məsələ barədə birinci və ikinci oxunuşda etirazlı məlumat verildiyini deyərək, dəyişikliklərin hərracları həyata keçirilməsinin daha səmərəli üsulları ilə bağlı olduğunu qeyd edib.

Qanun layihəsi icra sənədində əsasən satılmalı olan əmlakın, borcun və ipoteka predmetinin satılması ilə bağlı kompleks tənzimləməni nəzərdə tutur.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzaev məsələyə dair rəhbərlik etdikləri komitələrin müsbət rəylərini bildirdikdən sonra, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Komitə sədri Əli Hüseynli, həmçinin "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında", "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" və "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təbii haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" qanunlarda dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) qanun layihəsini təqdim edib. O, bildirib ki, layihə şəxsiyyət vəsiqəsinin verilməsi ilə bağlı qanunvericiliyin yeni tələblərini özündə ehtiva edir.

Sənəd Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsinin Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (İCAO) standartının tələblərinə uyğunlaşdırılması, həmçinin şəxsiyyət vəsiqəsinin istifadəsi üzrə yaranmış bəzi çətinliklərin aradan qaldırılması məqsədilə hazırlanıb. Təklif olunan dəyişikliklər şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı məlumatların daha müasir sistemlərdə, təhlükəsiz və çevik şəkildə idarə olunmasını, sənədləşmə prosedurlarının və xidmətlərin vətəndaş üçün sadələşdirilməsini təmin edəcək.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova son 2 məsələnin uyğunlaşdırma xarakteri daşdığını və "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən bir oxunuşda qəbul ediləcəyini bildirib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini (üçüncü oxunuş) təqdim edən komitə sədri Əli Hüseynli diqqətə çatdırıb ki, bu layihə "Xüsusi icra məmurları haqqında" qanun layihəsinə uyğunlaşdırma məqsədilə hazırlanıb və sənəddə sözügedən normativ hüquqi aktlara müvafiq dəyişikliklərin edilməsi təklif olunur.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev, Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa rəhbərlik etdikləri komitələrin bu layihə barədə müsbət rəylərini diqqətə çatdırıblar.

Hər iki qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Qanun layihəsi icra sənədində əsasən satılmalı olan əmlakın, borcun və ipoteka predmetinin satılması ilə bağlı kompleks tənzimləməni nəzərdə tutur.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzaev məsələyə dair rəhbərlik etdikləri komitələrin müsbət rəylərini bildirdikdən sonra, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Komitə sədri Əli Hüseynli, həmçinin "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında", "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" və "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təbii haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" qanunlarda dəyişiklik edilməsi haqqında (üçüncü oxunuş) qanun layihəsini təqdim edib. O, bildirib ki, layihə şəxsiyyət vəsiqəsinin verilməsi ilə bağlı qanunvericiliyin yeni tələblərini özündə ehtiva edir.

Sənəd Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsinin Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (İCAO) standartının tələblərinə uyğunlaşdırılması, həmçinin şəxsiyyət vəsiqəsinin istifadəsi üzrə yaranmış bəzi çətinliklərin aradan qaldırılması məqsədilə hazırlanıb. Təklif olunan dəyişikliklər şəxsiyyət vəsiqəsi ilə bağlı məlumatların daha müasir sistemlərdə, təhlükəsiz və çevik şəkildə idarə olunmasını, sənədləşmə prosedurlarının və xidmətlərin vətəndaş üçün sadələşdirilməsini təmin edəcək.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova son 2 məsələnin uyğunlaşdırma xarakteri daşdığını və "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiyaya Qanununun tələbinə əsasən bir oxunuşda qəbul ediləcəyini bildirib.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov, Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev, Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri Fazil Mustafa rəhbərlik etdikləri komitələrin bu layihə barədə müsbət rəylərini diqqətə çatdırıblar.

Hər iki qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edilib.

Spiker növbədənənar sessiyanın yekunları barədə danışıb qeyd edib ki, bu dövrdə, yəni iyunun 3-dən indiyədək Milli Məclisin 7 iclası keçirilib. 45 qanun və qərar, o cümlədən 2 konstitusiyaya qanunu qəbul olunub. 5 beynəlxalq müqavilə və konvensiya təsdiq edilib.

Spiker bildirib ki, növbədənənar sessiya dövründə Milli Məclisdə 2 ictimai dinləmə keçirilib. Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin iyunun 4-də təşkil etdiyi dinləmədə "İstilik təchizatı haqqında" qanun layihəsi ətrafında müzakirələr aparılıb. İyunun 7-də Mədəniyyət komitəsinin keçirilən dinləmə isə "Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və təbliğinə müasir yanaşma" mövzusunda həsr edilib.

O, qeyd edib ki, hər iki dinləmədə Milli Məclisin komitə sədrləri və deputatları ilə yanaşı, icra orqanlarının rəhbər vəzifəli şəxsləri, elm və təhsil işçiləri, yaradıcılıq birliklərinin nümayəndələri də fəal iştirak ediblər.

Sessiya müddətində Milli Məclisin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı sahəsində də zəruri tədbirlər görüldü.

Milli Məclisin 19 deputatı 11 xarici ölkəyə 24 səfər həyata keçirib. Deputatlarımız 7 beynəlxalq təşkilatın tədbirlərində iştirak ediblər.

18 xarici ölkənin və 6 beynəlxalq təşkilatın 30 nümayəndə heyəti, ümumən 144 nəfər xarici qonaq Milli Məclisdə olub.

Milli Məclisin əvsahibliyi ilə Bakıda böyük beynəlxalq tədbir - Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının 65-ci Baş Assambleyası təşkil edilib. Tədbirdə təşkilatın üzvü olan 10 ölkə parlamentinin və 8 beynəlxalq təşkilatın 115 nüfərə qədər təmsilçisi iştirak edib.

Milli Məclisin Sədri Azərbaycanca səfərdə olan 3 ölkənin parlament sədrləri və 9 ölkənin ombudsmanları ilə görüşlər keçirib.

Milli Məclis Sədrinin 3 ölkəyə işğar səfərləri olub. O cümlədən Milli Məclis Sədrinin başçılığı ilə nümayəndə heyəti iyunun 12-də Qazaxıstanın paytaxtı Astanada Tərk Dövlətləri Parlament Assambleyasının 14-cü plenar iclasında, iyunun 1-də isə Özbəkistanın Xivə şəhərində Birinci Azərbaycan-Özbəkistan Parlamentlərarası Forumunda iştirak edib.

Bildirilib ki, Milli Məclisin Sədri iyunun 10-da və 11-də Bosniya və Herseqovinada işğar səfərdə olub. Səfərdə məqsəd Srebenitsa qurbanlarının anım mərasimində iştirak etmək idi.

Hesabat dövründə Milli Məclisin Sədri iki ölkənin - Pakistan və Belçikanın Azərbaycanadakı səfirliyi ilə də görüşüb.

Çıxışına yekun vuran Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova diqqətə çatdırıb ki, Milli Məclis növbədənənar sessiyanı uğurla başa çatdırır. O, səmərəli iş üçün deputatlara təşəkkür edib və növbədənənar sessiyanı bağlı elan edib.

Sonda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Rəşad CƏFƏRLİ, "Azərbaycan"

MƏRKƏZ QARABAĞA “KÖÇÜR”

Şər yuvasından əməkdaşlıq məkanına çevrilən şəhərlər

Mərkəz Qarabağa köçür!

Sözün müstəqim mənasında yox!

Bakı yenə də paytaxt olaraq qalacaq!

Siyasi, dostluq və əməkdaşlıq mü-nasibətlərinin möhkəmləndirilməsi məqsədilə, beynəlxalq tədbirlərin keçirilmə məkanı olaraq artıq Qarabağın Şuşa və Xankəndi şəhərlərinə üstünlük verilir!

Bunun da bir neçə məqsəd və mənası vardır.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev "dəmir yumruq"la 30 illik işğala 44 gündə son qoydu!

Ermənistan ordusunu məhv edərək düşməni qarşısında diz çökdürdü!

Ona Azərbaycanın şərtləri əsasında kapitulyasiya aktını imzaladırdı!

Azərbaycan 30 illik ayrılıqdan sonra doğma torpaqlarına, doğma Qarabağa və Şərqi Zəngəzura qayıtdı!

Həm də əbədlilik qayıtdı!

Bu gün tarixi ərazisinə sahiblik edir, orada bərpa və quruculuq işləri həyata keçirir.

Həm də əməlləri və gördüyü işlərlə torpağın əsl sahibinin kim olduğunu da əyani şəkildə nümayiş etdirir.

Dostlarının və havadarlarının köməyi ilə Azərbaycanda yaranan hakimiyyətsizlikdən bəhrələnen Ermənistan Qarabağı işğal etmişdi və onu özünə birləşdirəcəyini açıq şəkildə söyləyirdi.

Hətta həyasızcasına Qarabağın "qədim erməni torpağı" olduğunu utanmadan boyan edirdilər.

Amma "qədim ərazilər"inə necə mü-nasibət bəslədilər?!

Əvvəlcə torpağın əsl sahiblərini zorakılıqla, terror və soyqırımı əməlləri, vəhşilik və qəddarlıqla öz torpaqlarından qovdular.

Sonra işğal ərazilərində vəhşiliklər və vandallıqlar törətməyə başladılar:

* Canlarını götürüb getmiş azərbaycanlıların evlərini yağmaladılar;

* Dostları ilə birlikdə sökərək tikinti materialları kimi İran bazarlarında satdılar;

* Tarixi və memarlıq abidələrini dağıtdılar, məscidlərimizdə mal-qara, donuz saxladılar;

* Qəbiristanlıqları söküb-dağıdaraq ölənlərin qızıl dişlərini çıxardılar, başdaşlarını oğurlayıb İrəvana daşdılar;

* Bağları, meşələri qırdılar, faydalı qazıntı yataqlarını talayıb apardılar, çaylarımızı zəhərlədilər.

Sözün hər iki mənasında daş üstə daş qoymadılar: nə salamat bina və tikili qaldı, nə də yenilərinə tikildilər.

Bu vəhşilikləri və acgözlükləri ilə sübut etdilər ki, özgə ərazisinə gəliblər və oranı düşmən torpağı hesab edərək talayıb viran qoymaq niyyətindədirlər.

30 ildə özlərinin yaratdıqları xarabalıqlarda bayquş kimi yaşadılar.

Ta "dəmir yumruq" başlarını əzib, bel-lərini qırınaq!

Azərbaycan doğma torpaqlarına qayıdaraq ərazi bütövlüyünü, dövlət suverenliyini və Konstitusiyə əsaslarını bərpa etdiyi ilk günlərdən tikib-qurmaq, bərpa etmək, yenilərinə yaratmaq, öz vətəndaşlarını dədə-baba torpaqlarına, doğma yurd-yuvalarına qaytarmaqla məşğuldur.

Real nəticələr ürək açır.

* Bu günə qədər 17 şəhər və kəndə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı təmin edilib;

* Hazırda azad edilmiş ərazilərdə 50 mindən çox insan yaşayır, işləyir və təhsil alır.

* Bir vaxtlar erməni vandallarının yaratdıqları xarabalıqların yerində Azərbaycan müasir tipli smart şəhərlər, kəndlər və qəsəbələr salır.

* Burada hər şey yenidir, gözəldir, rahatdır və insanların xoşbəxt ömür sürməsinə xidmət edir.

* Bərpa və yenidənqurma prosesində təkcə yeni evlər və binalar inşa olunmur, çoxsaylı ictimai obyektlər tikilir, zəruri infrastruktur yaradılır.

Ən qısa müddətdə tikilən müasir mərkəz, hotel və məktəbləri yada salırıq.

XANKƏNDİNİN YENİ ÜNVANLARI:

* Xankəndi Biznes Mərkəzi;

* Xankəndi Konqres Mərkəzi;

* Xankəndi şəhərində Qarabağ Universiteti;

* Xankəndi şəhərində "Bulud" hoteli;

* Xankəndi şəhərində "Qarabağ" hoteli;

* Xankəndi şəhərində "Palace" hoteli.

Bir vaxtlar ermənilər utanıb-qızarmadan Şuşanı "erməni şəhəri" kimi təqdim edirdilər.

Hətta yalanlarına həqiqət donunu geyindirməkdən ötrü adını dəyişərək "Şuşı" qoymuşdular.

Buranı da xarabalıqlara çevirdikdən sonra öz ağılları ilə bir "parlament" binası da tikmək istəyirdilər.

Qondarma "respublika"-nın qondarma "parlament"-nin iclaslarını Şuşada keçirmək niyyətinə düşmüşdülər...

Nooldu?!

Hazırda Şuşa çox sürətlə bərpa olunmaqdadır.

Köhnə binaların bərpası ilə yanaşı, yeniləri də tikilir:

* Şuşa "Xarıbülbül" hoteli;

* Şuşa "Qarabağ" hoteli;

* Şuşa Hotel-Konqres Mərkəzi;

* Şuşa Mədəniyyət-Sağlamlıq Mərkəzi;

* Şuşa "Yasəmən" hoteli.

Sürətli bərpa və quruculuq işləri Qarabağın iqtisadi mərkəzi funksiyasını daşıyacaq Ağdamı da əhatə edir.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev buraya hər səfərində yeni obyektlərin təməlini qoyur, inşası başa çatənların açılışını edir.

Bir neçəsini yada salırıq:

* Ağdam Muğam Mərkəzi;

* Ağdam Konqres Mərkəzi;

* Ağdam şəhərində "Ağdam City Hotel";

* Ağdam Dəmir yolu və Avtovağzal Kompleksi;

* Ağdam şəhərində İmarət Kompleksi.

Ağdamın Kəngərli, Xıdırli və Sarıcalı kəndlərinə sürətlə keçmiş məcburi köçkünlər qaytarılır.

Qayıdanlar Ağdam Sənaye Parkında, Özbəkistanın açdığı Tikiş fabrikində və digər ictimai obyektlərdə işlə təmin olunurlar.

Yol infrastrukturunu isə möhtəşəmliyi ilə xüsusi diqqət çəkir.

Hazırda Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı çərçivəsində, həmçinin dövlət başçısının sərəncamları əsasında 44 avtomobil yolu layihəsinin tikintisi aparılır.

Bu layihələrin ümumi uzunluğu 3.400 kilometr təşkil edir.

Artıq yeddi avtomobil yolunun:

* "Zəfər yolu";

* Əhmədboyli - Füzuli- Şuşa yolu;

* Tərtər-Suqovuşan-Talış avtomobil yolu;

* Laçın şəhərinə daxil olmadan alternativ yol;

* Talış-Tapqaraqoyunlu- Qaşahtı yolu;

* Bərdə-Ağdam avtomobil yolu;

* Füzuli-Hadrut avtomobil yolunun tikintisi başa çatıb.

Tikintisi davam edən 37 layihədə işlərin 2025-2026-cı illərdə qurtaracağı planlaşdırılır.

Bu layihələr çərçivəsində ümumilikdə 45 tunel, 447 körpü, 16 viaduk inşa ediləcəkdir.

Qısa müddətdə fəaliyyətə başlayan Füzuli, Zəngilan və Laçın hava limanları da bölgəyə gediş-gəlişi xeyli asanlaşdırmaqla yanaşı, Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru bütün dünya ilə birləşdirir.

Xankəndidə Qarabağ Universitetinin fəaliyyətə başlaması ilə elm və gənclik də bölgəyə qayıtmışdır.

Tanrı Qarabağa və Şərqi Zəngəzura həm də gözəl təbiət, yeraltı sərvətlər, bərkəməli torpaq, gözəl iqlim, meşələr, çöllər, çaylar da bəxş etmişdir.

Prezident İlham Əliyev təbiətin müxtəlifliyindən və zənginliyindən də məharətlə istifadə edir.

Bölgənin beynəlxalq turizm məkanlarından birinə çevrilməsi üçün zəruri olan bütün işlər görülür.

Həm turistlərin vaxtlarını maraqlı keçirmələri, həm rahat və asudə yaşamaqları üçün hər cür şərait yaradılır.

Bölgədə daha bir mühüm missiya icra edilməkdədir:

Mövcud imkanlardan bacarıqla istifadə sayəsində bura "yaşıl enerji" istehsalı sahəsinə çevrilir.

Çoxsaylı su anbarları və su tutumları yaradılır, yeni su-elektrik stansiyaları tikilir, istehsal olunan enerjinin Avropaya çatdırılması üçün ötürücü şəkəbə qurulur.

Məqsəd Özbəkistan və Qazaxıstanla birgə razılıq əsasında Qara dənizin dibi ilə elektrik enerjisi ixrac edəcək kabel kəməri çəkmək və Avropaya "yaşıl enerji" satmaqdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev böyük müdriklik və uzaqgörənliklə hadisələri qabaqlamağı, vaxtında gərəkli addımlar atmaqla zəruri infrastruktur formalaşdırmağı, dostluq və əməkdaşlıq etdiyimiz dövlətlərlə birgə layihələr gerçəkləşdirərək hamıya fayda gətirməyi məharətlə bacarır.

Müstəqil siyasət yürüdən Azərbaycan öz maraqları ilə bərabər, dostlarının maraqlarını da daim təmin edir, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı durmadan genişləndirir və inkişaf etdirir.

Bu günlərdə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi şəhərində keçirilən 17-ci Zirvə görüşü möhtəşəmliyi ilə diqqəti xüsusilə cəlb etdi.

Əlbəttə, görüşün işğaldan azad edilmiş Xankəndidə keçirilməsinin xüsusi mənası vardır:

* Əvvəla, həmin tədbirlərdə iştirak edən dövlət və hökumət rəhbərləri, müxtəlif ölkələrdən gəlmiş nüfuzlu qonaqlar, habelə tədbirin bütün iştirakçıları Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə erməni vandallarının törətdikləri vəhşilikləri, dağıntıları öz gözləri ilə görür, "məzlum xalq"ın əsl siması ilə yaxından tanış olurlar.

* İkincisi, qısa müddətdə Azərbaycan dövləti tərəfindən aparılan geniş və sürətli bərpa və quruculuq işlərinin şahidinə çevrilirlər.

* Ən nəhayət, bir sıra layihələrdə iştirak arzularını bildirməklə bölgəyə investisiya yatırılır.

4 iyul 2025-ci ildə Xankəndidəki yeni inşa edilmiş Konqres Mərkəzində keçirilən ECO-nun 17-ci Zirvə görüşü də bu qəbildən idi.

Tədbirə 2023-cü ildə Şuşada ECO-nun Nazirlər Şurası iclasının, 2024-cü ildə Türk Dövlətləri Təşkilatının ilk qeyri-rəsmi görüşünün, habelə bu ilin mayında Laçında Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan rəhbərlərinin üçtərəfli Zirvə görüşlərinin bir növ davamı kimi də baxmaq olardı.

Dünyanın diqqətini çəkən 17-ci Zirvə görüşündə Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan, Tacikistan, İran, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin prezidentləri - Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Şavkat Mirziyoyev, Sadıq Japarov, Əmənəli Rəhmon, Məsud Pezəşkian, Ersin Tatar, Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif və digərləri iştirak edirdilər.

Mehribanlıq, səmimiyyət və qarşılıqlı anlaşma şəraitində keçən bu görüşdə əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsinə və inkişafına yönəlik bir sıra qərarlar qəbul olundu.

Hörmətli qonaqlar Xankəndini gözdə, görülən işlərlə, habelə erməni vəhşilikləri ilə yerində tanış oldular.

Necə deyirlər, hər şeyi onlara faktlar özü "danışdı".

Bir vaxtlar - 30 il ərzində düşmən işğalında qalan Qarabağ şəhər və mərkəz yuvasına çevrilmişdi.

Burada separatçılar yuva qurdular, terrorçular əl-qol açaraq günahsız insanların qanlarını axıtdılar, mülki əhali, qadınlar və uşaqlar girov götürülərək dəhşətli işğəncələrə məruz qaldılar, soyqırımları törədildi.

Ermənistan Rusiyadan havayı aldığı silahları buraya ötürdü, qanunsuz hərbi birləşmələr yaradılaraq onların vasitəsilə torpaqların əsl sahibləri zorla qovularaq məcburi köçkünlərə çevrildilər və uzun illər vətən həsrətilə yaşadılar.

Laçın dəhlizi şəhər yoluna çevrildi, daim oradan ərazilərimizə silah-sursat daşındı, minalar götirilərək ölüm təhlələri kimi torpaqlarımızda basdırıldı.

Rusiya Dövlət Dumasının deputatları, Fransa Senatının üzvləri, ABŞ konqresmenləri icazəsiz bölgəyə gələrək separatçılara dəstəklərini bildirdilər.

Nəhayət, "dəmir yumruq" hər cür özbaşınalıqlara, qanunsuz silahlı dəstələrə və terrorçuların əməllərinə son qoydu!

İndi isə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur şəhər yuvası olmaqdan çıxaraq quruculuq və inkişaf meydanına, sülh və əməkdaşlıq ədələrinin sevimli məkanına çevrilmişdir!

Bunu bütün dünya görür və bilir, həttə qəbul etmək istəməyənlər də etiraf etmək məcburiyyətində qalırlar.

Dostluğun, əməkdaşlığın yeni bir mərhələsinə şərtləndirən daha bir tədbir - ECO-nun 17-ci Zirvə görüşü əsl həqiqətləri bir daha ortaya qoydu.

Bütün tədbir iştirakçıları Cənubi Qafqazın sülh və əməkdaşlığın məkanına çevrilməsinin qəti tərəfdarı olduqlarını bildirdilər.

Deyənlərə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın jurnalistlərə müsahibəsində söylədiyi fikirlərlə yekun vururuq:

"Bu dəfə Xankəndidə sülh, sabitlik və inkişafı dəstəkləyən bəyanatlar səsləndi. Biz Azərbaycanla həmrəy olduğumuzu bir daha nümayiş etdirdik. Ümid edirəm ki, budəfəki səfər ECO ölkələri ilə əlaqələrin və qarşılıqlı möhkəmlənməsinə töhfə verəcəkdir".

Azərbaycanın və onun digər dostlarının da istədikləri məhz budur!

Bəxtiyar SADIQOV

Azərbaycanı dünya siyasətində söz sahibinə çevirən Lider

Azərbaycan-Suriya: qlobal xarici siyasətin daha bir uğuru

Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd Əl Şaraanın Bakıya səfəri Azərbaycanın xarici siyasət tarixində yeni səhifənin açılmasının əsasını qoydu. Bu səfər rəsmi Bakının Yaxın Şərq regionu istiqamətində atdığı növbəti uğurlu diplomatik addımdır.

Azərbaycan siyasi sistemindən tutmuş iqtisadiyyatı və sosial həyatı yenidən qurulan Suriya ilə münasibətləri daha da dərinləşdirməklə özünün orta güc statusuna əbəs yerə yiyələnmədiyini nümayiş etdirir. Azərbaycan təsir arealı sarıdan yerləşdiyi bölgənin hüduqlarını çoxdan aşıb. Dünyanın sabitlik, təhlükəsizlik və siyasi oriyentirlərinin tez-tez dəyişməsi baxımından ən kritik nöqtələrindən olan Yaxın Şərqdə möhkəmlənməsi Bakının yeni dünya nizamının formalaşması prosesində aktiv global iştirakının göstəricisidir.

İslam dünyası ilə həmrəyliyin növbəti təzahürü

Azərbaycanın Suriya ilə təmaslarını intensivləşdirməsi yürüdülməli çoxqütblü xarici siyasətin əlamətlərindən biri olmaqla yanaşı, strateji müttəfiqimiz - qardaş Türkiyə ilə birgə tədbirlər və addımlar konsepsiyasının ruhuna cavab verir. Rəsmi Ankara Döməşqin sabit və təhlükəsiz müqəddəratında maraqlıdır, ən azı o baxımdan ki, bu gün Suriyanı təmsil edən siyasi qüvvələr qardaş dövlətlə sıx münasibətlərə malikdir. Suriyada baş verən dəyişikliklər və keçmiş prezident Bəşər Əsədin despotik siyasi hakimiyyətinin tarixə qovuşması qardaş Türkiyənin ən böyük siyasi uğurlarından biridir. İndi Suriyada dövlət idarəetmə aparatının, milli təhlükəsizlik və ordu quruculuğu sahələrinin yenidən qurulması və iqtisadiyyatın bərpası kimi amillərdə rəsmi Azərbaycanın intensiv və fəal iştirakı mövcuddur. Azərbaycanın da bu prosesə qoşulması Bakı-Ankara strateji münasibətlərinin ruhuna cavab verməklə yanaşı, dövlətimizin Yaxın Şərqdə və islam dünyasındakı nüfuzunun yüksəlməsinə təsir edən mühüm amillərdən birinə çevrilir.

Bakı-Döməşq münasibətlərinin yenidən qurulması istiqamətində ilk addım bu il aprelin 11-də Türkiyədə - IV Antalya Diplomatiya Forumu çərçivəsində Prezident İlham Əliyevin Suriyanın keçid dövrü Prezidenti Əhməd Əl Şaraa ilə görüşündə atılıb. Həmin görüşdə tərəflər arasında münasibətlər və qarşılıqlı əlaqələrin qurulması prosesinin sürətləndirilməsi ilə bağlı qərar qəbul olunub. Bu görüşün ardınca Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə Baş nazirin müavini Samir Şərifovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Suriyaya səfəri gerçəkləşib.

Azərbaycan həmçinin Suriyada izlənilən mürəkkəb humanitar vəziyyət baxımından bu ölkəyə yardım göstərən ilk dövlətlərdən biridir. Rəsmi Bakının bu addımı aksiya olmaqla yanaşı,

həm də dövlətimizin növbəti dəfə islam həmrəyliyi prinsipinə sadiqliyinin nümayişidir.

Yeni dünya nizamında Azərbaycanın yeri və rolu

Qarşıdakı dövrdə Azərbaycan-Suriya münasibətlərinin bir neçə istiqamətli kompleks məsələlər ətrafında inkişaf edəcəyini proqnozlaşdırmaq çətin deyil. Azərbaycan uzun müddətdən sonra daha bir dövlətlə xoş münasibətlərin əsasını qoymaqla müttəfiqlərinin sayını artırmış olur. Suriya islam aləminin təmsilçisi olsa da, keçmiş rejimin geosiyasi oriyentirləri müsəlman həmrəyliyi prinsiplərindən çox uzaq idi. Bəşər Əsər Suriyası özünün antitürk mahiyyəti ilə qardaş Türkiyəyə qarşı mənfi ruhda köklənməklə yanaşı, Azərbaycana qarşı da xoşagəlməz məzmunlu münasibət bəsləyirdi. Keçmiş Suriya uzun müddət Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlamış Ermənistanla müttəfiqlik münasibətlərində idi. Ölkədə xeyli sayda erməni terror mahiyyətli ünsürlərin azad fəaliyyətinə hər cür dəstək verilib. Əsədin 44 günlük Vətən müharibəsi günlərində İrəvanın mövqeyini müdafiə edən addımlar atmasını hər bir azərbaycanlı xatırlayır. Bu baxımdan hakimiyyətə yeni qüvvələrin gəlməsi və Azərbaycanla xoş münasibətlərə can atması dövlətimizin maraqlarına və xarici siyasət konsepsiyasına tam cavab verir.

Azərbaycanın yeni Suriyanın quruculuğu prosesinə qoşulması şübhəsiz ki, iqtisadi dividendlərin əldə edilməsi ilə yanaşı, həm də yeni dünya nizamının formalaşması prosesində iştirak baxımından siyasi qazancların əldə edilməsi deməkdir. Bu ilin əvvəlində yerli telekanallara verdiyi müsahibədə Prezident İlham Əliyev dövlətimizin yeni dünya nizamı prosesində konkret gözləntiləri olduğunu bildirib. Ötən müddət ərzində rəsmi Bakının atdığı bir sıra addımlar möhür bu global geosiyasi dəyişikliklərin təzahürünə cavab verir: Yaxın Şərqdəki proseslərdə iştirak, Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan strateji üçbucağının formalaşdırılması və regionun əsas geosiyasi təsir amillərindən birinə çevrilməsi, ölkəmizin edilən təşəbbüslərlə türk dünyasında liderlik mövqeyinə yiyələnməsi, Ermənistanla münasibətlərin tənzimlənməsi və yekun sülh sazişinin imzalanması istiqamətində vasitəçilərsiz prosesin həyata keçirilməsi, Çinlə strateji tərəfdaşlığın əsaslarının yaradılması və Bakının global proseslərdə, məsələn, Ankara-Təl-Əviv münasibətlərinin tənzimlənməsində vasitəçi qismində

də iştirakının sürətlənməsi. Bütün bu addımlar Azərbaycanı neokosovet məkanında, eləcə də türk dünyası və müsəlman aləmini əhatə edən böyük coğrafiyada ən fəal siyasi iştirakçılardan birinə çevirir.

Yaxın Şərqdə sülh prosesinə töhfə

Azərbaycanın Yaxın Şərq kimi zəngin bir bölgəyə nüfuz etməsi sabitliyin bərqərar olması prosesinə öz pozitiv töhfəsini verə bilər. Suriya və Fələstin tarixən bu bölgənin ən qeyri-sabit əraziləri olublar. Bu baxımdan Döməşqdəki hakimiyyət dəyişikliyi qonşu Fələstində də sülhün bərqərar olmasında mühüm rol oynaya bilər. Hazırda Döməşqlə Təl-Əviv arasında münasibətlərin normal səviyyəyə qalxması istiqamətində intensiv proseslər müşahidə olunur və belə görünür ki, Azərbaycan burada ciddi rol oynaya biləcək əsas geosiyasi aktorlardan biri kimi qəbul edilir. Suriya liderinin Bakıya səfəri ilə paralel Azərbaycanın bu ölkənin İsrailə münasibətlərini normalaşdırması prosesində bir vasitəçi kimi çıxış etməsinin mümkün olduğunu ehtimallar səslənməyə başladı. Bakının Təl-Əvivlə xoş münasibətləri dövlətimizi İsrailə müsəlman aləmi arasında mühüm geosiyasi körpüyə və global moderatora çevirir. Ən azı o baxımdan ki, ötən müddət ərzində rəsmi Bakının Ankara-Təl-Əviv əlaqələrinin bərpası istiqamətində atdığı uğurlu addımlar Yaxın Şərqdə sülh prosesinə öz töhfəsini verir.

Azərbaycanın İsrailə strateji əlaqələri dövlətimizin təkcə sözlügedən bölgədə deyil, bütövlükdə bütün dünyada nüfuzunun daha da yüksəlməsinə xidmət edir. Məsələn, ABŞ-dəki Donald Tramp hakimiyyəti bu təzahürü olduqca yüksək qiymətləndirir. Çünki rəsmi Bakının bu kursu Trampın dünyadakı münasibətlərinin həlli konsepsiyası ilə bir geosiyasi harmoniya təşkil edir.

Bu ilin əvvəlində hətta ABŞ-nin nüfuzlu yəhudi təşkilatları və rəvayətləri D.Trampa müraciət edərək Azərbaycanı Avraam razılaşmasına qoşulması və İsrailin islam dünyasının təmsilçiləri ilə əlaqələrinin normalaşması prosesində Bakının iştirakına dəstək göstərməsini xahiş etmişlər. Sözügedən razılaşma yəhudi dövləti ilə ərəb müsəlman dünyası üzvlərinin arasındakı nifaqın qaldırılması, habelə ədavəti inkar edən münasibətlərin qurulmasını ehtiva edir və Trampın ilk hakimiyyəti dövründə Vaşinqtonun ən böyük xarici siyasət uğurlarından biri sayılır. Azərbaycanın bu prosesdə vasitəçiliyi Bakının global xarici siyasət oyunçusu olduğunun qəbulu deməkdir. Bu baxımdan Suriya liderinin Bakıya səfəri yalnız ikitərəfli münasibətlər deyil, həm də Yaxın Şərqdə möhkəm sülhün bərqərar edilməsi istiqamətində atılmış addımdır. Belə görünür ki,

yaxın aylar ərzində dünya Azərbaycanın bu yöndə səmərəli nailiyyətlər əldə edəcəyinin şahidi olacaq.

Yeni iqtisadi perspektivlər

Azərbaycanın Suriyanın yeni hökuməti ilə münasibətləri qarşılıqlı faydalı hədəflərə yönəlmiş iqtisadi əlaqələrin qurulmasını nəzərdə tutur. Hadisələrin gedişi göstərir ki, Döməşq fəal surətdə Ankara və Bakının aparıcı benefisiarları olduğu regional iqtisadi arxitekturanın fəal iştirakçısı olmaq niyyətindədir. Qardaş Türkiyə dövləti və şirkətləri hazırda Suriyanın quruculuğu prosesində iştirak edirlər. Bu, Azərbaycanın da dövlət və özəl biznesinə olverişli imkanlar yaradır. Ölkəmizin iqtisadiyyatın ən müxtəlif sahələrində fəaliyyətlə bağlı zəngin təcrübəsi var - neft hasilatından tutmuş inşaat sektoru, kənd təsərrüfatı və sənayeyədək.

Suriya ilə iqtisadi təmaslar müstəvisində ən mühüm istiqamət təbii ki, enerji sektorudur. Əsər rejiminin mürtəce və özünütəcrid siyasəti onunla nəticələnib ki, Suriya uzun müddət ərzində sanksiya və iqtisadi tənəzzül dövrünü yaşamaqla olub. Bu böhranlı vəziyyətdə iqtisadiyyatın eksor sahələrində rəsmi Bakının Ankara-Təl-Əviv əlaqələrinin bərpası istiqamətində atdığı uğurlu addımlar Yaxın Şərqdə sülh prosesinə öz töhfəsini verir.

Hazırda Azərbaycan 12 ölkəyə qaz ixrac edir ki, onlar əsasən Avropa təmsilçiləridir. Azərbaycanın Suriyanı qazla təchiz etməsi bizim üçün yeni ixrac coğrafiyası açır. Söhbət heç də tək-cə Suriyadan getmir. Bu ölkə bizim üçün böyük bölgəyə bir körpü rolunu oynaya bilər. Suriya həm özü Azərbaycan qazını idxal edə bilər, həm də tranzit ölkə rolunu oynamaqla ciddi iqtisadi dividendlər qazanar. Suriyanın İordaniya ilə müştərek qaz kəməri var. Onun təmiri Azərbaycan qazının hətta Misirə qədər ixrac potensialını artırır. Bu şəbəkəyə ölkəmizin yaxın illərdə "yaşıl enerji" ixracatçısı amilini də əlavə etsək, Bakının qarşısında Yaxın Şərq elektrik enerjisi ilə təmin edə biləcək global aktör olmaq perspektivlərinin açıldığını söyləmək olar.

Beləliklə, Yaxın Şərq Azərbaycanın şəxələndən xarici siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. Çin, Avropa, türk dünyası, ABŞ ilə yanaşı, bu regional təmaslar da dövlətimizin dünya arenasındakı mövqelərindən daha da möhkəmlənməsinə xidmət edir. Suriya ilə münasibətlərin qurulması fonunda bu realiti Azərbaycanı siyasi güc və nüfuzə sahib olduğunu göstərməklə yanaşı, həm də gerçək iqtisadi qazanc gətirə biləcək üfüqlər açır.

İradə ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"

Azərbaycan qazı Suriyaya da ixrac olunacaq

Ölkəmiz Yaxın Şərq regionunda mühüm aktora çevrilir

Azərbaycan son illər Avropanın qaz təchizatında mühüm rol oynayaraq etibarlı tərəfdaş imicini bir daha təsdiqləyib. İndi ölkəmizi haqlı olaraq Pan-Avropa qaz təchizatçısı adlandırırlar. Bu gün Azərbaycanı qaz alan ölkələrin 10-u Avropa ölkəsi, bunların da 8-i Avropa İttifaqının üzvüdür.

Gürcüstan, Türkiyə, Bolqarıstan, Yunanıstan, İtaliya, Rumıniya, Macarıstan, Serbiya, Sloveniya, Xorvatiya, Şimali Makedoniya və Slovakiya hazırda qaz ixrac etdiyimiz ölkələrdir. Bu siyahı getdikcə genişlənir. Çünki Azərbaycan qaz almaq üçün yeni müqavilələr alınır. Məsələn, gölən ildən Albaniyanın da Azərbaycan qazını mavi yanacaq idxal edəcəyi gözlənilir.

"Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsi ixrac marşrutlarının şəxələndirilməsinə imkan verir. Bolqarıstanın Sofiya şəhərində 2022-ci il oktyabrın 1-də istifadəyə verilən Yunanıstan-Bolqarıstan Qaz İnterkonektoru və Serbiyanın Niş şəhərində 2023-cü il dekabrın 10-da istifadəyə daxil olan Bolqarıstan-Serbiya Qaz İnterkonektoru ixracın diversifikasiyasında mühüm rol oynayır. Qaz ixracı üçün yeni infrastrukturların yaradılması gündəmdə olan məsələdir.

Son hadisələr göstərdi ki, indiyədək əsasən Avropa ölkələrinə təbii qaz ixrac edən Azərbaycan üçün hazırda yeni bir istiqamət - Yaxın Şərq istiqaməti də formalaşır. Bu, ölkəmizin enerji diplomatiyasında növbəti mərhələnin başlanğıcı deməkdir.

Məlum olduğu kimi, bir neçə gün əvvəl ölkəmizə işgüzar səfər edən Suriya Ərəb Respublikasının keçid dövrü Prezidenti Əhməd Əl Şaraa Prezident İlham Əliyevlə görüş zamanı ölkəsinin siyasi, iqtisadi-ticarəti, mədəni, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu demişdir. Görüşdə ölkələrimiz arasında xüsusilə enerji sahəsində əməkdaşlığın vacibliyi qeyd edilmişdir. Suriyanın hazırda ciddi enerji problemi ilə üzləşdiyi bildirilmişdir. Bu xüsusda yaxın zamanlarda Azərbaycan qazının

Türkiyə ərazisindən Suriyaya ixracı layihəsinin həyata keçirilməsi vurğulanmışdır və bunun Suriyanın enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcəyi qeyd olunmuşdur. Azərbaycanın Suriyanın energetika sahəsinin bərpasına töhfə vermək iqtidarında olduğu diqqətə çatdırılmışdır.

Əhməd Əl Şaraa hazırda ölkəsinin üzləşdiyi ciddi enerji problemlərinin həllində Azərbaycanın töhfəsinin əhəmiyyətini vurğulayaraq bunun Suriyanın inkişafına xidmət etdiyini demişdir.

Beləliklə, Azərbaycanın enerji strategiyası getdikcə inkişaf edir. Ölkəmiz artıq yalnız ənənəvi tərəfdaşlarla deyil, həm də yeni regional bazarlarla əlaqələrini möhkəmləndirir. Suriyaya qaz ixracı Türkiyə üzərindən ildə 1 milyard kubmetr həcmində planlaşdırılır.

Onu da qeyd etmək ki, Azərbaycan qazının Yaxın Şərqə ixracı ilə bağlı mühüm texniki və logistika məsələləri də sürətlə həll olunur. Belə ki, Türkiyə ilə Suriyanı birləşdirən qaz kəməri artıq bərpə edilib və bu xətt yaxın vaxtlarda kommersiya qaz nəqlinə hazır olacaq. Daha önəmli bir məqam da var: Suriyanı İordaniya ilə birləşdirən, lakin müharibə illərində dağıdılmış digər qaz kəmərinin də yenidən qurulması perspektivləri dəyərləndirilir.

Bu layihənin reallaşması Azərbaycan qazının Suriyadan keçməklə İordaniyaya, hətta Misirə qədər nəqlinə geniş yol açacaq. Belə bir marşrutun formalaşması Azərbaycanın qaz ixrac coğrafiyasını daha da şəxələndirəcək və enerji bazarlarında nüfuzunu artıracaq.

Suriyanın bu prosesdə yalnız istehlakçı yox, həm də tranzit ölkə qismində iştirakı

mühüm önəm daşıyır. Bu həm regional əməkdaşlıq formatlarının genişlənməsinə, həm də Azərbaycan qazının ərəb dünyasına çıxışına real zəmin yaradır. Beləliklə, Azərbaycan Avropa ilə yanaşı, həm də Yaxın Şərq ölkələri üçün etibarlı enerji tərəfdaşı olacaq.

Bu baxımdan iyulun 12-də Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) ilə Suriya Ərəb Respublikası Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumunun imzalanması önəmli hadisə kimi dəyərləndirilməlidir. Memorandumu Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri, SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri Mikayıl Cəbbarov və Suriyanın energetika naziri Məhəmməd Əl Bəşir imzalayıblar.

Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, Azərbaycanın qaz ehtiyatlarını ixracın getdikcə artırılmasına imkan verir. Cari il yanvarın 7-də Prezident İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibəsində bu barədə belə demişdir:

"Bir sözlə, ehtiyatlarımız var, çünki onların təsdiqlənmiş həcmi artmaqdadır. Bir neçə il öncə onların həcmi 2,6 trilyon kubmetr təşkil edirdi. Lakin indi, yenidən kəşf edilmiş, o cümlədən gələcəkdə nəzərdə tutulan ehtiyatlarla bu səviyyə daha da artacaq. Ümid edirik ki, bu il biz AÇG-də "Dərin Qaz" layihəsindən ilk qazı alacağıq və bu, bütövlükdə qaz hasilatına gözəçarpan töhfə olacaq. Bununla belə, "Şahdeniz"in hələ də əsas qazı təchiz edən yataq kimi qalacağını nəzərə alsaq, biz "Abşeron"da qaz hasilatının 1,5-dən 5 milyard kubmetrə qədər artırılması məqsədilə tərəfdaşlarla çalışmaq planlaşdırırıq. Bununla yanaşı, "Qarabağ", "Babək", "Asi-man" və digər yataqlar kimi çox perspektivli layihələr var. Bu, potensialımızı artıracaq. Hazırda əsas məsələ yeni istiqamətlərə çıxmaqdır".

Flora SADIQLI, "Azərbaycan"

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Rusiya hədəfləri üçün informasiya fəaliyyətindən istifadə edir

Milli təhlükəsizlik təkcə hərbi elita tərəfindən müəyyən edilən bir anlayış olmadığı kimi, xarici siyasət prioritetlərinin yerinə yetirilməsinin də təminatı üzrə olmayan vəzifə, funksiya və səlahiyyətlərlə yükləndiyini görürük. Mətbuat müasir dövrdə hər zaman göründüyündən daha ciddi formada milli təhlükəsizliyin olduğu qədər xarici siyasətin də ayrılmaz bir parçasına, alətinə çevrilib.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, beynəlxalq münasibətlər sisteminə bu alətlərdən istifadəyə üz tutan dövlətlərin sayı az deyil. Onlardan biri, indiki məqamda bəlkə də birincisi Rusiyadır. Rusiya lazım gəldikdə mediaya xarici siyasətdə məhdudlaşdırıcı, ya da bu siyasətin təhrikçisi kimi yanaşır. Media məkanından əsasən xarici siyasət elitasına təbə olmaqla çox vaxt ictimai rəylə bağlı manipulyasiya və təsir rıçağı kimi istifadə olunur. Bu istiqamətdə jurnalistlərlə məxfi xidmətlər arasında çox sıx əlaqələr vardır. "Jurnalistika etik standartlara riayət etmək" və ya "toplumu təhlükəli məlumatlardan qorumaq" kimi çərçivələrdən kobud surətdə konara çıxarırlar. Bir növ "kütəvi şüur" formalaşdırılır ki, "kütlə" istənilən an onların çaldığı havaya oynasın. Əgər əvvəllər media insanların məlumat əldə etmək imkanı demək idisə və bu, ən azı nəzəri olaraq insanları yaxınlaşdırırdısa, indiki realıqlar kontekstində media insanları, toplusları uzaqlaşdırmağa xidmət edir. "Mətbuat kütülvəsi miqyasda mövcud olduğundan, böyük məsafədə həm də siyasət deməkdir. Bu siyasətdə istənilən kiçik söz, davranış belə böyük əhəmiyyət kəsb edir. Təhlükəli məsələ odir ki, Rusiya bu gün jurnalistləri qorxu mənbə-

yi kimi saxlayır, casus proqramlarının və müşahidə texnologiyalarının tətbiqinə imkan yaradır. Rusiya hökuməti ictimai maraqla milli təhlükəsizlik arasında aydın fərq qoymalıdır. İllər ərzində Rusiya atdığı addımlarla sovet dövrünün alətlərini modernləşdirməyə və onları müasir mürəkkəb informasiya mühitinə uyğunlaşdırmağa hazır olduğunu iddia etdi. Ötən dövr ərzində müxtəlif üsullardan istifadə edərək, hərbi planlamasını da bunun üzərində qurdu. Bu yolda media onun "dadına çatdı". Hərbi olmaqla hər növ əməliyyatlarda informasiyaya əsaslanan fəaliyyətlərə üstünlük verildi", - deyər o bildirib.

Deputat qeyd edib ki, Rusiyanın informasiya kampaniyası 2007-ci il "Xarici Siyasət İcmalı" və 2009-cu il "Dövlət Təhlükəsizliyi İcmalı" kimi siyasi sənədlərdə əksini tapmış və "Xaricdə Yaşayan Həmvətənlərə dair Dövlət Siyasəti haqqında" federal qanun kimi qanunvericilik təşəbbüsləri ilə dəstəklənən Rusiya hökumətinin strateji addımları kontekstində təhlil edilməlidir. Burada həmvətənlər anlayışı xüsusi diqqət cəhər, çünki bu, Rusiyanın dövlətin xaricdəki soydaşlarını onların hüquqlarına və ya fiziki rifahına hər hansı təhlükədən müdafiə etmək vəzifəsini qanuniləşdirməyə imkan verir. Bu həm də ən çox keçmiş SSRİ ərazisini hədəf

alaraq Rusiya Federasiyasının hüduqlarından kənarda vahid rusdilli informasiya sferasının saxlanması nəzərdə tutan "rus dünyası" adlanan məkanın qorunması zərurətinin izahına gətirib çıxarır. Rusiya hökumətinin kütləvi informasiya vasitələri üzərində uzun müddət inkişaf etmiş nəzarəti müxtəlif informasiya kampaniyalarının həyata keçirilməsində mühüm amil olub. Məsələn, bu ölkənin əsas telekanalları istənilən böhranın əvvəlindən bu və ya digər vəziyyətlə bağlı fikirlərin formalaşmasında fəal iştirak edir. Nəzarət isə birbaşa mərkəz tərəfindən həyata keçirilir. Həbelə mərkəzin nəzarətində olan internet "trollinqi" də bu işlərdə böyük paya malikdir.

A.Badamov deyib ki, Rusiya bu addımları sistematik, koordinasiyalı şəkildə qurub: "Odur ki, media üzərindəki mövcud nəzarət azad mediaya malik demokratik dövlətlərə Rusiya hökumətinin güclü, sinxron mesajlaşması ilə rəqəbat aparmasına çətinlik yaratmağa hədəflənib. Rus vətəndaşları bir neçə dominant mövzu var ki, onlardan ən başlıcası Rusiyanın təbii üstünlüyünü tanıyan rus dünyasının təbliğidir. Digər mühüm bir mövzu post-sovet məkanını hədəf alaraq öz

ölkələrini idarə edə bilməyən, dövlətçiliyini qoruyub saxlamaq iqtidarında olmayan, onları guya psevdomillət kimi qələmə verərək hansısa böyük dövlətlərin marağını yerinə yetirən aktor kimi təqdim etməkdir. Rusiyanın "Sputnik" agentliyi bu istiqamətdə hərəkətverici qüvvələrdən biri olub. Agentliyin əməkdaşlarının Azərbaycanla bağlı fəaliyyətlərində açıq şəkildə Rusiya Federasiyasının Federal Təhlükəsizlik Xidməti ilə əməkdaşlıqları müəyyən edilib. Bu şəxslər jurnalist fəaliyyəti çərçivəsini aşdıqları üçün dövlətimiz qanun müstəvisində həyata keçirilən hüquqi tədbir kimi onları saxlayıb. Azərbaycan dövləti qanundankənər heç bir addım atmır. "Sputnik Azərbaycan"ın rəhbəri İqor Kartavix və baş redaktor Yevgeni Belousov casusluqla məşğul olduqlarından onların saxlanması tam qanunauyundur. Bu cür jurnalistlərin fəaliyyəti illər ərzində sistemli şəkildə, uzunmüddətli sərmayələr və investisiyalar ilə dəstəklənib".

Deputat vurğulayıb ki, Rusiya tərəfindən həyata keçirilən informasiya kampaniyası aparılan hərbi və ideoloji əməliyyatlarla sıx bağlıdır. Sülh və müharibə, xarici hərbi qüvvə, yerli özünümüdafiə qrupları arasındakı sərhədlərin bulanıq olduğu vaxtda və əsas döyüş anlayışı fiziki zəmindən uzaq olduğundan əhalinin qəlbinə və şüuruna yeridilən bir anlayış var ki, bu da digər xalqların aşağılanması və təhqir olunmasıdır. Bu isə birmənalı qəbul olunmazdır. Hərbi əməliyyatlarla paralel olaraq intensiv informasiya kampaniyası, kiber-müharibə və yüksək təlim keçmiş xüsusi əməliyyat qrup-

larının fəaliyyətini birləşdirən hibrid, asimmetrik müharibə Rusiyanın üz tutduğu əsas yollardan biridir ki, artıq hər bir aktor növbəti bunları aydın görür, həm də hər şeyi və hər kəsi öz adı ilə çağırır.

A.Badamov bildirib ki, Rusiyanın hekayəsi əsasən tarixi yaddaşa əsaslanır. Öz auditoriyasını, o cümlədən xaricdəki həmvətənlərini hərtərəfli başa düşməsi üçün tarixi yaddaşdan istifadə edilir. Rusiyanın informasiya kampaniyası əhalisi və xaricdəki həmvətənlər olmaqla öz auditoriyasına təsir etməkdə "uğurlu" olsa da, digər auditoriyaları radikallaşdırdığı və özündən uzaqlaşdırdığı üçün qeyri-məhsuldarlıq daşıyır. "Dezinformasiya kampaniyaları zaman keçdikcə möhv olur. Yalan və saxtakarlıq inkar etmək üçün gətirdikə daha çox faktiki dəlillər üzə çıxır, bu baxımdan dezinformasiya kampaniyaları zamanla azalır. Rusiyanın xarici siyasət strategiyasında informasiya aspekti böyük önəm daşıyır. Siyasi və hərbi məqsədlərinə çatmaq üçün Rusiya öz hədəflərinə doğru gedən yolda asimmetrik və informasiya fəaliyyətlərindən istifadə edir. Bunlara aldatma, informasiya və psixoloji əməliyyatlar, sosial media, ingilis və rus dillərində peyk televiziya vasitəsilə yalan təbliğat kimi sovet dönməsinin günümüzə qədər süzülmüş üsullar, metodlar daxildir. Rusiyanın digər ölkəyə təsirini artırmaq və ya təzyiq göstərmək üçün seçdiyi yol ən azından Azərbaycana qarşı münasibətdə düzgün deyil", - deyər deputat əlavə edib.

Əsmər QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

Azərbaycanın növbəti haqq işi: Yeni Kaledoniya dövlətinə doğru

Son günlərin mühüm tarixi hadisələrindən biri Yeni Kaledoniyanın müstəqillik tərəfdarları və əleyhdarları arasında razılaşma imzalanmasıdır. Belə ki, 10 gün sürən danışıqlar nəticəsində əldə olunan və 13 səhifəlik sənəddən ibarət sözlükdən razılaşmada Fransa daxilində xüsusi statusa malik Yeni Kaledoniya dövlətinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Bu status kaledoniyalıları ikili vətəndaşlıq - Fransa və Kaledoniya vətəndaşı olmaq imkanı verir və onların kimliyini tanımaqla yanaşı, Fransa ilə əlaqəni də saxlayır. Sənədə görə, digər ölkələr də Yeni Kaledoniya dövlətini tanıya biləcəklər.

Razılaşma yalnız institusional məsələlərlə məhdudlaşmır. O, eyni zamanda iqtisadi və maliyyə islahatları paketini də əhatə edir. Bu paket Yeni Kaledoniya iqtisadiyyatının əsas sütunlarından biri olan nikel sənayesi üçün strateji planı da özündə ehtiva edir. Razılaşmanın qüvvəyə minməsi üçün 2026-cı ilin fevralında Yeni Kaledoniya da keçiriləcək referendumda sənədin təsdiq olunması nəzərdə tutulur.

Sözləndən razılaşmanı kanak xalqının düz 50 ildir apardığı milli mübarizəsində, müstəqillik mücadiləsində, nəhayət, real müstəvidə qazandığı mühüm nailiyyət kimi dəyərləndirməliyə. Yeni Kaledoniya adına əldə olunan adıçəkilən tarixi uğuru həm də Azərbaycanın yeni və ədalətli dünya nizamı naminə yürütdüyü ardıcıl və məqsədyönlü siyasətin, dekolonizasiya istiqamətində apardığı haqlı mübarizənin təzahürü adlandırsaq, heç də yanlışmarıq. Bu həmçinin XXI əsrdə də xalqların fundamental azadlıq hüquqlarını pozan Fransa kimi ölkələrin müstəmləkəçilik üzərində formalaşdırdıqları siyasətlərinin sarsıdılması anlamına gəlir.

Mübarizə yolu

Düz əlli ildir ki, Fransa Yeni Kaledoniya da müstəqillik və azadlıq istəyən kanak xalqının səsinə boğur, onların referendum keçirməsinə maneələr törədir.

Uzun illər ərzində Fransa hökuməti minlərlə migrantı qanunsuz yolla Yeni Kaledoniya ya yerləşdirərək yerli sakin olan kanakları assimilyasiya edib və bu yolla adanı müstəmləkəsi altında saxlamağa, onun milli sərvətlərini talamağa davam etməyə çalışıb. Azadlıq istəyən kanakların azlığa çevirmək üçün Fransa Yeni Kaledoniya Konqresinin və xalqının iradəsinə zidd olaraq, bu ölkənin seçki qanunvericiliyini dəyişmək qərarına gəlmiş, migrantlara səs hüququ verməklə ölkənin əsarətdə saxlanılmasına dair referendumda üstünlük qazanmağa, bu ölkənin seçki qanunvericiliyini dəyişmək planının icrasına başlamışdı.

Ancaq kanaklar əsarətdən, Fransa zülmündən qurtulmaq üçün ayağa qalxaraq etirazlar edirdilər. Onlar Yeni Kaledoniya ya aid qərarların kaledoniyalıların iştirakı olmadan qəbul edilməsinə imkan verməyəcəklərini bildirirdilər.

Təbii ki, kanakların azadlıq, müstəqillik tələbləri Fransanın müstəmləkə siyasəti ilə üst-üstə düşmürdü. Buna görə də Fransa kanak xalqının hüquqlarına hörmət etməyərək ordunu adaya yerləşdirmişdi və etirazları yatırmaq üçün gücdən istifadə edər, azadlıq tələb edənləri öldürür, həbs edirdi. Təkcə ötən il Fransanın güc tətbiqi nəticəsində Yeni Kaledoniya da azı 14 nəfər həlak olmuş, bir çox insan yaralanmışdı.

Yeni Kaledoniyanın müstəqilliyə qovuşması isə beynəlxalq sənədlərə, xüsusən BMT-nin xalqların öz müqəddəratını təyinetmə hüququ ilə bağlı 1514 sayılı qətnaməsinə tamamilə uyğun öhdəlikdir.

Yeni Kaledoniya da baş verənlərə görə müstəmləkə siyasətindən əl çəkmək və kanak xalqının azadlıq tələblərini yerinə yetirmək əvəzinə Fransa hökuməti Azərbaycanı günahlandırır. Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) neokolo-

nializmlə mübarizə fəaliyyətini guya Fransanın daxili işlərinə qarışmaq kimi təqdim edirdi.

Halbuki Bakı Təşəbbüs Qrupu bir QHT kimi fəaliyyətində Fransanın müstəmləkə siyasətini və dənizəşəri ərazilərdəki problemlərini beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmağı qarşısına məqsəd qoyub.

Müstəmləkəçiliyə qarşı beynəlxalq mübarizə platforması

Azərbaycan dünyada müstəmləkəçilik siyasətinə son qoyulması üçün mühüm səylər göstərir. Bakı Təşəbbüs Qrupu neokolonializmdən əziyyət çəkən xalqların azadlıq səslərini dünyaya çatdırən beynəlxalq platforma rolunu oynayır.

Ölkəmizin sədrliyi dövründə Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər toplantısı çərçivəsində 6 iyul 2023-cü ildə Bakıda "Müstəmləkəçiliyin tamamilə aradan qaldırılmasına doğru" adlı konfransın iştirakçıları tərəfindən Bakı Təşəbbüs Qrupu yaradılıb. Artıq iki ildir ki, qrup müstəmləkəçilikdən əziyyət çəkən xalqların azadlıq uğrunda apardıqları ədalətli mübarizəyə dəstək verir. Ötən müddətdə BTQ tərəfindən bu istiqamətdə beynəlxalq konfranslar təşkil olunub, memorandumlar imzalanıb.

BTQ-nin dəstəyi ilə keçən ilin iyulunda Bakıda Fransanın son koloniyalarının nümayəndələri tərəfindən Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi yaradılıb.

Bu il yanvarın 23-24-də Yeni Kaledoniya da Fransa müstəmləkəsi olan əraziləri özündə birləşdirən Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsinin ilk konqresi keçirilib. Kanak xalqı minnətdarlıq əlaməti olaraq Azərbaycan bayrağını yenedən paytaxt Numea şəhərində ucaldıb.

Vurğulayaq ki, Bakı Təşəbbüs Qrupu beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatı olaraq Fransa və Yeni Kaledoniya arasında danışıqlarda vəsiqəçi ola biləcəyini də bildirib.

Öz gücünə torpaqlarında separatizmə son qoyan Azərbaycan müstəmləkəçiliyə qarşı mübarizə aparən xalqların yanında olacağına hər zaman böyan edir. Rəsmi Bakı bütün beynəlxalq platformalarda XXI əsrdə də sürdürülən neokolonial siyasəti qətiyyətlə pisləyir.

Bu il yanvarın 25-də yerli televiziya kanallarına müşahidəsində Prezident İlham Əliyev bildirmişdi ki, bu xalqlar faktiki olaraq heç bir kütləvi informasiya vasitələrinə çıxış əldə edə bilmirlər. Onlar hədəflənir, onlara qarşı ədalətsizlik bir qayda olaraq artıq özünü təsdiqləyir. Onların müdafiəsinə qalxmıq istəyən tərəflərin, təşkilatların sayı da çox azdır: "Çünki yenə də deyirəm, mən bunu demişəm, heç kim başağrısı istəmir, heç kim istəmir ki, böyük dövlətlərə, - hər halda özlərini belə sayan, - üz-üzə gəlsin. Amma biz bunu edirik və edəcəyik. Bu müstəmləkəçilik praktikası davam edəndə qədər biz o xalqların yanında olacağıq. Artıq bunu Azərbaycan cəmiyyəti öz mənəvi borcu kimi qiymətləndirir..."

Məhz Azərbaycanın müstəmləkəçiliyə qarşı gerçəkləşdirdiyi davamlı və effektiv fəaliyyət nəticəsində Yeni Kaledoniya da kanaklara qarşı həyata keçirilən repressiv siyasət dünya gündəminə gətirilib. Bakı Təşəbbüs Qrupu vasitəsilə beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılan bu məsələdə Fransaya edilən təzyiqlər tərəflər arasında kiçik gərginliyi kompromis fəzasına keçirib, Parisdə Yeni Kaledoniya dövlətinin yaradılması kimi mühüm razılaşmanın əldə olunmasına gətirib çıxarıb.

Bu tarixi nəticənin Fransanın müstəmləkə altında saxladığı digər xalqlar üçün də bir ümid olacağı və neokolonial siyasət yürüdən güclərin dayaqlarını laxladacağı şübhəsizdir.

Yasəmən MUSAYEVA, "Azərbaycan"

Rusiya Jurnalistlər İttifaqının müraciəti qərəzlidir

"Sputnik Azərbaycan"ın saxlanılan əməkdaşları jurnalist kimi deyil, siyasi və kəşfiyyət xarakterli fəaliyyətlə məşğul olublar

Dünyada fəaliyyət göstərən bütün jurnalist təşkilatlarına bəllidir ki, Rusiyada uzun illərdən jurnalistika demokratik cəmiyyətlərdəki kimi azad və obyektiv rolunu yerinə yetirə bilmir. Dövlətin sərt nəzarəti, senzura, həbslər və informasiya məhdudiyyətləri müstəqil medianı tamamilə sıradan çıxarıb. Bu ölkə əhalisi üçün yeganə informasiya mənbələri dövlət nəzarətindən olan onlayn media qurumları və televiziyalardır. Bu proses xüsusilə 2022-ci ildə Rusiya-Ukrayna müharibəsi başladıqdan sonra daha da əmsəz hal alıb, hazırda bu ölkədə media qurumlarına və jurnalistlərə ciddi senzura tətbiq olunur.

Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvü, "Azxeber.com" informasiya portalının baş redaktoru Hacıbəy Heydərlı qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, son 3 ildə müharibə ilə bağlı "yalan informasiya yaymaq" adı ilə çox sayda jurnalist cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub, sosial mediada fəaliyyət göstərən bloqlar və müstəqil yazarlar həbs edilib. Bir çox müstəqil media subyekti isə ya fəaliyyətini dayandırıb, ya da ölkədən kənara köçüb. "Rusiyada təkcə media qurumlarında deyil, sosial şəbəkələrdə də tənqidi fikir yazmaq müşkül məsələyə çevrilib. Bir sözlə, Rusiyanın müstəqil mediadan, jurnalistikadan, obyektivlikdən və söz azadlığından danışmağa mənəvi haqqı yoxdur. Əminliklə deyə bilərik ki, bu ölkədə jurnalistika artıq informasiya yaymaq yox, rejimin ideoloji mövqeyini təbliğ etmək funksiyasını yerinə yetirir. Bu, təkcə media qurumlarına deyil, eyni zamanda "Telegram", "Yutub" və "TikTok" kanallarına da aiddir. Bu ölkədə artıq media subyektləri deyil, sosial media platformaları, kanalları da öz fəaliyyətlərini hakimiyyətdən gələn təzislər üzərində qurublar", - deyər o əlavə edib.

Baş redaktor bildirib ki, "Novaya gazeta" kimi Nobel mükafatlı nəşrin fəaliyyətinə son qoyulması ölkədə medianın boğulmasının rəsmi simvolu ki-

xarakter daşıyıb. Bu səbəbdən Rusiya daxilində və xaricdə yaşayan müstəqil jurnalistlər, beynəlxalq təşkilatlar Rusiya Jurnalistlər İttifaqını (RJİ) etibarlı müdafiə platforması və etibarlı jurnalist təşkilatı kimi görmürlər. RJİ sadəcə hakimiyyətin dediyini edən təbliğatçı bir qurumdur. Maraqlı məqam isə odur ki, öz ölkəsində jurnalistikanın bu qədər boğulmasına, məhv edilməsinə səssiz qalan Rusiya Jurnalistlər İttifaqı rejimə yaxın media əməkdaşları - xüsusilə "Sputnik", "Russia Today", "Zvezda" kimi açıq şəkildə FSB və Müdafiə Nazirliyi ilə əlaqəli qurumlarda işləyən əməkdaşları xarici ölkələrdə həbs olunduqda dərhal "söz azadlığının boğulması" bəyanatlarını verir. Bu, onların ikiüzlüliyünün bariz nümunəsidir. Bu yanaşma Rusiya Jurnalistlər İttifaqının gerçəkdən jurnalist hüquqlarının müdafiəçisi deyil, informasiya müharibəsinin aləti olduğunu sübut edir".

Ekspert deyib ki, beynəlxalq jurnalist təşkilatları və insan haqları qurumları bu cür "jurnalist birlikləri"nin əsl funksiyasını araşdırmalı, onları müstəqil peşə qurumları kimi deyil, siyasi təsir və manipulyasiya vasitəsi kimi qiymətləndirməlidirlər. Onlar RJİ-nin bu ikili standartlarını ifşa etməli, onu peşəkar dəyərləri təmsil etməyən bir qurum kimi rəsmi şəkildə tanınamalıdır. Rusiya Jurnalistlər İttifaqı "Sputnik Azərbaycan"ın saxlanılmış əməkdaşlarını "jurnalist" statusu ilə müdafiə etməyə cəhd göstərməklə, həm peşə etikasını pozur, həm də özünün uzun illər ərzində nümayiş etdirdiyi qeyri-obyektiv və siyasiyönümlü mövqeyini bir daha təsdiqləmiş olur. Beynəlxalq təşkilatlar bilməlidirlər ki, həmin şəxslər Rusiya Federasiyasının Federal Təhlükəsizlik Xidməti (FTX) ilə əməkdaşlıq ediblər və jurnalist fəaliyyəti ilə bağlı olmayan tapşırıqları yerinə yetirmək məqsədilə Azərbaycanda olublar. "Mövcud məlu-

matlara görə, həmin şəxslər Azərbaycan da jurnalist fəaliyyətini həyata keçirməyib, əksinə, peşə fəaliyyətindən kənər, xüsusi xidmət orqanları tərəfindən verilən tapşırıqları yerinə yetirmək məqsədilə ölkədə olublar. Bu, onların adı jurnalist kimi deyil, siyasi və kəşfiyyət xarakterli fəaliyyətlə məşğul olmalarını ortaya qoyur. Belə hallarda həmin şəxslərin saxlanılması hüquqi baxımdan tam əsaslandırılmış və mövcud qanunvericiliyə uyğun addımdır. Beynəlxalq standartlara görə də əgər hər hansı şəxsin xarici xüsusi xidmət orqanları ilə əlaqəsi sübuta yetirilərsə, bu, onun ölkənin milli təhlükəsizliyinə təhlükə törətməsi kimi qiymətləndirilir və müvafiq tədbirlər görülür", - deyər H.Heydərlı əlavə edib.

Onun sözlərinə görə, bu baxımdan Rusiya Jurnalistlər İttifaqının həmin şəxsləri sırf jurnalist kimi müdafiə etməsi yanlışdır və peşə etikasına ziddir. Hər bir jurnalist təşkilatı yalnız müstəqil, peşəkar və hüquq normalarına riayət edən jurnalistləri müdafiə etməli, siyasi məqsədlə fəaliyyət göstərən şəxsləri qorumaqla yanlış signal verməməlidir. Beynəlxalq jurnalist təşkilatları və insan hüquqları institutları RJİ-nin fəaliyyətinə obyektiv qiymət verməli, onu müstəqil jurnalistikanın təmsilçisi kimi deyil, rejimiyönümlü informasiya vasitəsi kimi tanımalıdır. Bu cür qurumların peşəkar jurnalistləri təmsil etmək hüququ ciddi şəkildə sual altındadır və bu məsələ beynəlxalq müstəvidə açıq şəkildə müzakirə olunmalıdır. Beynəlxalq təşkilatlar bu məsələdə Azərbaycanın haqq səsinə dəstək verməli və RJİ-yə əsl həqiqəti bir daha xatırlatmalıdırlar. Bu, jurnalistika prinsip-ləri baxımından ən obyektiv addım olar.

Ə.QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

“Böyük qayıdış”
proqramı sürətlə icra olunur

Xocalı rayonunun Təzəbinə və Xanyurdu kəndləri sakinlərini qarşılayıb

Tarixi qələbəmizdən qısa müddət sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə yenidənqurma və bərpa işlərinə başlandı. Qüdrətli dövlətimiz uzun illərdir torpaqlarına qovuşmaq istəyən insanların həsrətinə son vermək üçün bütün gücünü səfərbər edib, düşmənin vıran qoyduğu yurd yerlərini cənnətməkəna çevirməklə əzəli sahiblərinə mərhələli şəkildə qovuşdurmağa start verib.

Qayıdış karvanlarına qucaq açan tarixi məskənlərimizdən biri də Xocalıdır. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələrinin qəfil hücum edərək tördetdiyi kütləvi qətləmin nəticəsində Xocalıda 600-dən çox dinc sakin, o cümlədən qadın, uşaq və yaşlı vətəndaş qətlə yetirilmişdi. Yaşamaq üçün yeganə çıxış yolu qaçmaq olan Xocalı sakinləri öz doğma yurdlarını tərk edərək məcburi köçkünə çevrilmişdilər.

Ötən il mayın 28-də hər bir azərbaycanlı üçün unudulmaz an yaşandı, Xocalı ilk sakinlərinə qovuşdu. Xocalıların yurdlarına qayıdış gününün möhürü Müstəqillik Günündə olması isə heç də təsadüfi deyildi. Uğurlu siyasəti ilə bu günləri bizə yaşadan Ali Baş Komandanımızın o gün doğma torpaqlarına qovuşan sakinlərlə birgə Xocalı şəhərini görməsi, sevinclərini bölüşməsi, evlərinin ilk qonağı olması hər birimizə fəxrəhləndirdi.

Xocalıya qayıdış yalnız fiziki geri dönüş deyil, həm də milli yaddaşın, qürurun və ədalətin bərpası, Vətən sevgisinin təəcəssümüdür. Xocalıya döndən sakinlər təkəə evlərinə deyil, həm də öz köklərinə, mədəniyyətlərinə və keçmişlərinə qayıdırlar. Bir ildən artıqdır ki, Xocalı şəhəri, habelə Xocalı rayonunun Balıca kəndi öz sakinlərinə qovuşublar. Döndən rayonu daha iki kəndi - Təzəbinə və Xanyurdu kəndləri də sakinlərinə qucaq açdı. İlk mərhələdə 28 ailə (125 nəfər) Təzəbinə kəndinə, 33 ailə (122 nəfər) isə Xanyurdu kəndinə qayıtdı. Bununla da Xocalı rayonunun 4 yaşayış məntəqəsində sakinlərin sayı 1433 nəfərə çatdı. 2025-ci ilin köç planına əsasən, Xocalı rayonunun daha 5 kəndinə - Daşbulaq, Badara, Seyidbəyli, Şuşakənd və Xanabad kəndlərinə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı həyata keçiriləcək.

Xocalıya döndən keçmiş məcburi köçkün Elbrus Abbasovun sözlərinə görə, ocağını tərk edərkən o, 5 yaşında olub: “İllər keçdi, həyat dəyişdi, amma o torpağın həsrəti içimdə qaldı. İndi isə 39 yaşında övladlarımla birlikdə doğma kəndimizə qayıdaram. Bu hissi sözlə ifadə etmək çətindir. Uşaqlarım bu torpaqda böyüyəcəklər. Bu, mənim üçün ən böyük xoşbəxtlikdir. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Onların sayəsində bu günü yaşayıyıq”.

Xanyurdu sakini Gündüz Qəhrəmanov deyib ki, doğma yurda qayıtmaq ona ayrı bir güc və ruh yüksəkliyi verir: “Axır ki, illərin həsrəti bitdi. Bu torpağa dönmək həm mənəvi rahatlıq, həm də böyük sevinc hissidir.

Uzun illər bu günü gözləmişdik və nəhayət, bu gün gəlib çatdı. Qayıdışda payı olan hər kəsə minnətdarıq”.

Bu gün Xocalıda insanların rahat və təhlükəsiz həyat sürmələri üçün bütün imkanlar nəzərə alınıb. Burada zəruri sosial, inzibati xidmətlər, mədəni mühit yaradılıb, ticarət, ictimai işə fəaliyyətləri üçün nə lazımdırsa edilib. Xocalıda sürətli quruculuq və bərpa işləri aparılıb, sosial infrastruktur qurulub. Yaşayış məntəqələrində evlər, məktəb, uşaq bağçası, sosial müəssisələr əsaslı təmir olunub, abadlıq işləri görüldü. Xocalının yenidən qurulması və əhalinin ora köçürülməsi bölgənin sosial-iqtisadi

inkişafına də təkan verəcək. Yeni iş yerlərinin açılması, kənd təsərrüfatı və sənaye sahələrinin inkişafı ilə Xocalı iqtisadi mərkəzə çevriləcək.

Artıq 15547 keçmiş məcburi köçkün (3900 ailə) dədə-baba torpağında yaşayır. İndiyədək 175 ailə (871 nəfər) Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində, 20 ailə (90 nəfər) Tərtər rayonunun Talış kəndində, 571 ailə (2091 nəfər) Laçın şəhərində, 823 ailə (3136 nəfər) Füzuli şəhərində, 217 ailə (823 nəfər) Laçın rayonunun Zəbux kəndində, 59 ailə (215 nəfər) Laçın rayonunun Sus kəndində, 376 ailə (1409 nəfər) Şuşa şəhərində, 86 ailə (346 nəfər) Xocalı şəhərində, 512 ai-

lə (2293 nəfər) Cəbrayıl şəhərində, 180 ailə (840 nəfər) Xocalı rayonunun Balıca kəndində, 130 ailə (452 nəfər) Ağdərə rayonunun Həsəniz kəndində, 180 ailə (592 nəfər) Ağdərə rayonunun Suqovuşan kəndində, 187 ailə (779 nəfər) Ağdam rayonunun Sarıcalı kəndində, 234 ailə (1000 nəfər) Ağdam rayonunun Kəngərli kəndində, 89 ailə (363 nəfər) Laçın rayonunun Böyük kəndində, 28 ailə (125 nəfər) Xocalı rayonunun Təzəbinə kəndində, 33 ailə (122 nəfər) Xocalı rayonunun Xanyurdu kəndində məskunlaşıb.

Bu statistika hər həftə, hər ay yenilənir, qayıdış karvanlarının ünvan-

ları də dəyişir. Xocalıya geri döndən hər bir sakin də özü ilə bərabər həm də xalqın tarixini, mədəniyyətini və dirəniş ruhunu da nümayiş etdirir. Xocalıya yenidən dirçəlir və gələcək nəsillər üçün yaşanacaq, qurulacaq və qorunacaq bir vətənə çevrilir. Uzun illər düşmənin əsarətində qalan, vıran qoyulan torpaqlarımız yenidən qurulduqca yurd həsrəti çədən bütün keçmiş məcburi köçkünlərimiz torpaqlarına qovuşacaq, dirçələn şəhər və kəndlərimizdə düşmənin qoyduğu bütün izlər silinəcək.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

Ermənistanda siyasi gərginlik davam edir

Son bir ay ərzində Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin bağlanması istiqamətində müxtəlif səviyyələrdə görüşlər keçirilir. Bu danışıqlar, aparılan müzakirələr tərəfləri sülh sazişinə nail olmağa bir qədər də yaxınlaşdırır.

Əbu-Dabidəki danışıqlar prosesinə nəzər yetirsək görürük ki, hər iki tərəf bəzi məsələlərin həllində razılığa gəliblər. Ancaq yaxın keçmişdə baş tutan görüşlərdən sonra əgər Ermənistanın rəhbərliyi bütün reallıqları etiraf edərsə və çıxış yolunu Azərbaycanla münasibətlərin normallaşmasında görürsə, onda niyə sülh müqaviləsinin imzalanması uzanır? Belə çıxır ki, bir tərəfdən sülh müqaviləsinin imzalanmasını qurtuluş yolu hesab edən Ermənistan rəhbərliyi, deməli, revansist qüvvələrə, yeni öz ordusunun tör-töküntüsünə rəhbərlik edə bilmir. Digər tərəfdən, baş nazir orduda 5-ci kolonun olduğunu iddia edir.

Bu isə o deməkdir ki, sülh müqaviləsi bağlanmayana və delimitasiya, demarkasiya prosesi getməyənə qədər Ermənistan da təxribatlar davam edəcək. Deməli, qarşı tərəf Azərbaycanla sülh danışıqlarına getməsə, məsələ daha da gərginləşəcək.

Hər iki ölkə liderlərinin görüşü məğlub Ermənistanda bir-mənalı qarşılanmur. "Hayastan" fraksiyasının deputatı Kristine Vardanyan deyib ki, bu, təkəə müxalifətin təqibi deyil, daha böyük bir işin bir hissəsidir: "Hakimiyyətin, xüsusən də baş nazir Paşinyanın başlatdığı siyasi təqiblər Paşinyanın İlham Əliyev və Ərdəğana Ermənistandakı vəziyyətə tam nəzarət etdiyi sübut etmək məqsədi daşıyır. Qonşu ölkələrin liderləri ilə, xüsusən də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşmaları həyata keçirmək üçün Paşinyan dissidentlərdən qurtulmalıdır. Bunun başqa izahı yoxdur. Mən ictimaiyyətimizin narahatlığını başa düşürəm”.

Ermənistan Respublikaçılar Partiyasının sədr müavini Armen Aşotyan öz məqaləsində yazıb ki, yaranmış vəziyyətdə Paşinyana qarşı səsinin ucaldan istənilən qüvvə və ya fiqur "rusiypərəst" damğası vurularaq, geosiyasi kürsüyə qoyulacaq: "Ermənistanda onsuz da natamam olan demokratiya artıq ölüb, qarşıdan gələn parlament seçkiləri isə çətin olacaq, çünki Nikol rəqiblərinin meydanı təmizləməyə davam edəcək, əsas oyunda "əllə qollar vuracaq", oyunun hakimləri isə açıq şəkildə onun rəqiblərinə qarşı qərəzli qərarlar verəcəklər”.

Ermənistanın "168.am" nəşri yazıb ki, Nikol Paşinyan hakimiyyətinin "görünməmiş" nailiyyətlərindən, iş yerlərinin yaradılmasından, yüksək məaaş artımından danışarkən, insanları manipulyasiya edərək, onları indi əvvəlkindən qat-qat yaxşı yaşadıklarına inandırmağa çalışarkən real həyatda tamamilə başqa şeylər baş verir. Nəşr qeyd edib ki, real həyatda Ermənistan sosial vəziyyət gətirdikcə gərginləşir, işgizər dairələr sürətlə daralır: "Rəsmi məlumatla görə, bu ilin ilk 4 ayında Ermənistan 4201 şirkət bağlanıb. Bu, doğrudan da, misli görünməmiş bir hadisədir, hakimiyyətin açıqladığı görünməmiş "nailiyyətlər" fonunda bunun şahidi oluruq. Təbii olaraq Nikol Paşinyan vətəndaşların başını belə xırda şeylərlə doldurmur, lakin bu o demək deyil ki, bunlar yoxdur. Rəsmi statistikaya görə, ötən ilin sonunda Ermənistan 70 560 şirkət fəaliyyət göstərdiyi halda, bu ilin aprelində 66 359 şirkət qalıb. Dörd ay ərzində fəaliyyət göstərən şirkətlərin demək olar ki, 6 faizi bağlanıb. Elə bir ay olmayıb ki, bir neçə yüz şirkət fəaliyyətini dayandırmasın. Yanvarda Ermənistan 1289 şirkət bağlanıb. Fevralda daha çox - 1717 şirkət bağlanıb. Daha 599 şirkət martda, 596 şirkət isə aprelə fəaliyyətini dayandırır. Beləliklə, 4 ayda 4201 şirkət bağlanıb. Həftə ötən ilin aprelində Ermənistan bu ildən daha çox şirkət fəaliyyət göstərdirdi”.

Belə ağır vəziyyətdən Ermənistanın yalnız bir çıxış yolu var ki, o da sülh müqaviləsinin imzalanmasından keçir. Belə halda iqtisadi-sosial problemlərini çözü bilər.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Fransada dövlət maliyyə idarələri əməkdaşları arasında intiharlar artıb

İlin əvvəlindən bəri Fransanın vergi orqanları intihar dalgası ilə üzləşib.

AZƏRTAC "Euronews" telekanalına istinadla xəbər verir ki, yanvarın 1-dən Fransa İqtisadiyyat Nazirliyinin Dövlət Maliyyə Baş İdarəsi (DGFiP) tərəfindən ölkədə departament əməkdaşları arasında 13 intihar, 8 intihara cəhd faktı qeydə alınıb. Bu, bütövlükdə 2024-cü ildə baş verən intihar hallarına bərabərdir. Həmkarlar ittifaqlarının məlumatına görə, 2 intihar və 2 intihara cəhd hadisəsi iş yerində baş verib.

"Eurostat" təşkilatının rəsmi statistikasına görə, son on ildə Avropa İttifaqında intiharların sayı 13 faiz azalıb. Eyni dövrdə, 2017-ci ildən 2023-cü ilə qədər Fransada isə intihara cəhdlər və intiharların sayı əhəmiyyətli dərəcədə və davamlı şəkildə artmağa başlayıb.

ABC qəzeti yazır ki, "Santy Publique" ictimai səhiyyə təşkilatının məlumatına görə, Fransada intihar nisbəti 2017-2021-ci illər arasında ildə 100 min əhaliyə nisbətə 20-dən 22 nəfərə yüksəlib. Təxminən eyni vaxtda intihara cəhdə bağlı xəstəxanaya yerləşdirilənlərin sayı kəskin artıb və hər 100 min sakinə nisbətə 137-dən 168 nəfərə çatıb. Başqa sözlə, intihara cəhdlərdə özünü göstərən sosial narahatlıq son on ildə artmaqda davam edir. Xəstəxanalar öz gələcəyindən narahat olan bir çox kişi və qadının həyatını xilas edə bilib.

Ekspertlər Fransa hökumətinin nə baş verdiyini bilmədiyini və izah etmək istəmədiyini vurğulayırlar. Əksinə, dövlət maliyyəsi böhranının tam mərkəzində İqtisadiyyat və Maliyyə nazirliklərinin məmurları dayanır. Müəssisələrin rəhbərləri, Fransa Bankının rəhbərliyi və Xəzinədarlıq Baş İdarəsi dövlət maliyyəsinə tarixi böhran elan ediblər. Bu məmurlar daim həmin fəlakətin əsas rəqəmləri ilə manipulyasiya edirlər. Bundan əlavə, şəxsi və ya ailə böhranı yaşayan insanların bir çoxunun müəyyən bir narahatlıq yaşamaması da normal görünür. Bütün böhranların ümumi əsası və kökləri var.

"İnanırdıq ki, bir gün gələcək öz yurdu-muza qayıdacağıq"

"Şəhidlərin qanı döyən torpaqlarımız ora köçən sakinlərin əməyi nəticəsində çiçəklənəcək”.

Bunu "Report"un Xocalıya ezam olunan əməkdaşına müsahibəsi zamanı Xocalı rayonu Xanyurdu kənd sakini Ziya Cabbarov deyib.

"Bu gün Xocalıya köçürük. Bu sevincli günləri bizə yaşatdıqlarına görə şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirəm. Həç zaman ümidimizi itirməmişdik. İnanırdıq ki, bu gün gələcək. Biz xoşbəxt nəsil ki, bu anları yaşamagın şahidi oluruq. Biz bu gün Xanyurduya dönürük. Biz şəhid qanı döyən o torpaqlarımızı böyük hörmət duyaraq çiçəkləndirəcəyik", - o bildirib.

"Kədər və göz yaşları ilə tərk etdiyimiz torpaqlara qürur və sevinclə qayıtmışıq"

"Bir zamanlar kədər və göz yaşları ilə tərk etdiyimiz bu torpaqlara indi qürur və sevinclə qayıtmışıq”.

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Xocalının Təzəbinə kəndinə köç edən keçmiş məcburi köçkün Məhəmməd Fərəcov deyib.

"Vətənimizi tərk edəndə də, məcburi köçkün kimi məskunlaşdığımız yerlərdə də çox çətinliklər çəkdik. Doğmalarımın bir çoxu Vətən həsrəti ilə dünyadan köçdü. Allaha şükür edirəm ki, ahlı yaşında bu yerlərə qayıtmaq nəsimim oldu. Bu sevincli anları bizə bəxş edən Prezidentimizə, ordumuza təşəkkür edirəm", - deyə o bildirib.

"Şəhidlərimizin qanı tökülən torpaqlara gül-çiçək əkəcəyik"

Bunu AZƏRTAC açıqlamasında Xocalının Təzəbinə kəndində köç edən keçmiş məcburi köçkün Vədadi Fərəcov deyib.

"1992-ci ildən yurdu-muzdan məcburi köçkün düşüb, Sabuncu rayonunun Pirsağı qəsəbəsində məskunlaşmışdıq. Bu günü çox gözləyirdik. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərə cəzasıqlığı versin. Onların sayəsində arzularımıza çatdıq, doğma torpaqlara qayıtdıq", - deyə o bildirib.

Bütün tarixi mərhələlərdə xalqın döyünən qəlbi, cəmiyyətin düşünən beyni onun ziyalılarıdır. Bu insanlar milli yaddaşın, milli ruhun daşıyıcısı kimi həmişə müxtəlif sahələrdə zirvələrə ucalmışlar. Amalı, nəcib məqsədləri ilə çoxlarından fərqlənən belə şəxsiyyətlərin yaradıcılıq ruhu həm də onların özünütəsdiq əzmindən qaynaqlanmışdır.

Tanrının bəxş etdiyi ömür payını ləyaqətlə yaşayan, həyatının mənasını xeyirxah əməllərdə taparaq bütünlikdə xalqının tərəqqisinə, məariflənməsinə əvəzsiz töhfələr vermiş zəngin mənəviyyət sahibləri bu baxımdan seçilmiş insanlardır. Dünyaşöhrətli alim, əvəzolunmaz cərrah, qayğıkeş həkim, akademik Mustafa bəy Topçubaşov belə şəxsiyyətlərdən biri kimi milyonların qəlbində yaşayır, daim dərin ehtiram və rəğbətlə anılır.

Bu il böyük alimin anadan olmasının 130 illik yubileyi qeyd olunur. Həmin tarixlə əlaqədar Azərbaycan Prezidenti xüsusi sərəncam imzalayıb. Sərəncamda görkəmli ziyalının tibb elmi və tibb təhsili, səhiyyə sahəsindəki xidmətləri yüksək dəyərləndirilib: "Akademik Mustafa Topçubaşov çoxşaxəli və dolğun fəaliyyəti ilə ziyalılığın parlaq nümunəsini yaratmış böyük nüfuzlu malik şəxsiyyətdir. O, Azərbaycan tibb elminə mühüm nailiyyətlər qazandırmış, tibb təhsili və səhiyyə sisteminin müasir əsaslar üzərində qurulması işinə misilsiz töhfələr vermişdir. Mustafa Topçubaşov respublikada cərrahlıq elmi məktəbinin banilərindəndir".

M.Topçubaşov AMEA-nın ilk haqiqi üzvlərindən olmuş, həyatını bütünliklə Azərbaycan səhiyyə sisteminin təkmilləşməsinə, milli tibb kadrlarının hazırlanmasına, onların yüksək səviyyəli mütəxəssis kimi yetişmələrinə həsr etmişdir. Görkəmli alim həmçinin tibb sahəsinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsində, elmdə, tibb təhsilinin tədrisində, müalicə və profilaktika işlərində mühüm işlətlərin həyata keçirilməsində misilsiz xidmətlər göstərmişdir.

Gələcək həyat yolunu özü seçdi

Akademik Mustafa bəy Topçubaşov qədim İrəvanın əsilli-köküli nəsilərindən birinin nümayəndəsi idi. 1895-ci ilin avqustunda Göykümbət kəndində anadan olmuşdur. İlk təhsilini Azərbaycan rəssamı Mirzə Qədim İrəvanının nəvəsi Mirzə Rza Qədimovun açdığı ibtidai məktəbdə almışdı. 1904-cü ildə isə gimnaziyaya daxil olmuşdu. Oranı bitirdikdən sonra Mustafa valideynlərinə ali təhsil almaq arzusunda olduğunu bildirmişdi. Atası Ağabəy kişi bağban idi. Təbiətə sakit görkəmi ilə seçilən bu insan İrəvanda "el adamı, el ağsaqqalı" kimi tanınırdı. Anası Fatma xanım həlim və işgüzar xarakterli, keçmiş bəy babaları ilə fəxr edən bir qadın idi. O da xalq təbəətinin bilicisi kimi eldə, obada ad-san qazanmışdı.

Ağabəy kişi Mustafanın Rusiya-yə getməsinə qəti şəkildə rəzi deyildi. Gimnaziyanın müdiri onun övladının nə qədər ümidverici bir məzun olduğunu söyləyəndə, atasında oğlunun gələcəyinə ümid yaradan "müsləman hara, doktorluq hara" fikrini başından çıxara bilməmişdi. Anası isə onun təhsilini davam etdirməsinə etirazını bildirməyə də, qalmaqallı "Uruset"ə getməyinə rəzi deyildi. Lakin Mustafa ısrarlı idi. Moskva Darülfünun rektorunun adına ərizə yazır, tibb fakültəsinə götürülməsini xahiş edir. O zaman ali məktəblərə qəbul imtahansız keçirilirdi. Özüni təhsildə doğrultmayan gənclər hansı kursda oxumasından asılı olmayaraq, ali məktəbdən xaric edilirdilər. Mustafa Moskvadan ərizəsinə müsbət cavab almıdı. Səbəb kimi Moskva ali məktəblərinə Cənubi Qafqazdan, ümumiyyətlə, tələbəyə götürülmədiyi, müstəsna hallarda yalnız əlaqə şəhadətnaməsi olanların qəbul olunması göstərilirdi. Cavab məktubunda əlavə olaraq o da qeyd edilirdi ki, cənab Topçubaşov Kiyev və Xarkov darülfünunlarından birinə qəbulla əlaqədar müraciət edə bilər.

Mustafa bəy ikinci ərizəsini Svyatoslav Vladimir adına Kiyev Darülfünun rektorunun adına yazır və 18 gün keçdikdən sonra o, həmin təhsil ocağının tibb fakültəsinə qəbul olunması haqda cavab alır. Beləliklə, Mustafa ailənin ciddi narazılığına baxmayaraq, ali təhsil almaq üçün Kiyevə gədir.

Sınaqlarla üz-üzə

Mustafanın Kiyevdə təhsil aldığı illər Rusiya tarixinin çox ağır dönmə təsadüf edirdi. 1914-cü il dekabrda hər kəsin yadına həmin dövrə baş verən düşür: "Birinci Dünya müharibəsinin başlanması çar Rusiyasının məğlubiyyəti, aclıq, səfalət, epidemiyalar... Və bir də bunların fonunda vətəndən kənarda, doğmalarından uzaqlarda yaşayan bir gənc...

O, Kiyevə gələrkən artıq dərslər başlanmışdı. Şübhəli müəllimlər və tələbələr dindirilməyə çağırılırdılar. Mustafanın adı şübhəli şiyahısına düşməyə də, onun qafqazlı olduğu qeydə alınmışdı. Bir faktı da qeyd edək ki, Kiyevdə təhsil aldığı illərdə

soruşur: "Bağışlayın, siz professor Oşman deyilsiniz ki?" O cavab verir ki, "Bəli, mən professor Oşmanam". Elə oradaca Mustafa bəy professor A.Oşmana bildirir ki, yenice tibb təhsilini Kiyevdə başa vurub, cərrahiyyə ilə çox maraqlanıır, əgər mümkündürsə, onun yanında universitetdə cərrah işləmək istəyir. Professor A.Oşman cib dəftərcəsini çıxarıb tələsik nə isə yazır. Həmin vərəqi Mustafaya uzadır və mehribanlıqla deyir: "Apar bunu Razumovskiyə ver, mütləq kömək edəcək. Sənin kimiləri çiraqla axtarıq".

Dünya yaxşı insanlardan xali deyildi

O zaman Azərbaycanda Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasının ikinci ili idi. Gənc respublikanın qarşısına çıxan min bir çətinlikdən ən mühümü səhiyyə işlərinin sahəsinə salınması və onun tamamilə yenidən qurulması məsələsi idi. Xalqın tibbi yardımına böyük ehtiyacı vardı - həkimlər, xüsusən də milli

sonra M.Topçubaşov elmi-tədqiqat işlərini qızdırmanın profilaktikasına yönəlirdi.

Alim M.Topçubaşov

Uzunmüddətli elmi axtarışlar, söylə aparılan tədqiqatlar nəticəsiz qalmır. Dünya tibb elmində bir sıra yeniliklər də məhz Azərbaycan aliminin adı ilə bağlıdır. M.Topçubaşov 1930-cu ildə "Malyariya məşəli splenomeqaliyanın klinikası, patolojiyası və cərrahi müalicəsi" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edir. Bu işin əhəmiyyətinə görə ona professor adı verilir və alim Azərbaycan Tibb Universitetinin cərrahiyyə kafedrasının müdiri seçilərək ömrünün sonuna qədər həmin vəzifəni yerinə yetirir.

M.Topçubaşov 1937-ci ildə dünyaya anesteziologiya elmi tarixində ilk dəfə olaraq orijinal keyitmə üsulunu - inyeksion efir-yağ narkozunu - anelgeziyanı kəşf edir. Bu metod sədəhiyyə, hazırlanma və tətbiq texnikasının asanlığına, inhalyasion narkoz zamanı rast gəlinən bir sıra

◆ Mustafa Topçubaşov - 130

Fədakar alim, şəfalı həkim, böyük şəxsiyyət

o, bir qrafinyanın maliyyəşirdiyi hospitalda sanitar işləyərkən ayda 25 rubl məvacib alırdı və bütün təminatı həmin pulla ödəyirdi.

Üçüncü kursda oxuyanda - 1917-ci ildə Oktyabr inqilabı baş verir. Rusiyanın digər şəhərləri kimi, o zaman Kiyevdə də qalmaq təhlükəli olur. Onunla birlikdə oxuyanların çoxu evlərinə dönmür. Bir neçə tələbə isə təhsilini davam etdirir. Onlardan biri də Mustafa bəy olur. Çətinliklərə dözüb, səylə dövlət imtahanlarına hazırlaşır. Nə aclıq, nə də ölüm qorxusu onu yulundan döndərə bilər. Mustafa ata-anasının ona göndərdiyi cibxərciyini geriyyə qaytarırmış ki, mən orada tələmə, aldığım təqaüdlə dolana bilərəm. Nəhayət, dövlət imtahanlarını verib diplom alır. Vətənə geri dönmək üçün qan-qadanın baş alıb gətirdiyi böyük məmləkətin nəçə-neçə şəhərindən keçir, gah qatarla, gah da gəmi ilə yol gəlir. Yollarla də səfalət, xəstəlik içərisində cırıpnan, can vəron insanları görür. Axır ki, Vətənəyə yetişib onu gözləyən doğmaları ilə görüşür.

1919-cu il Azərbaycanda da olduqca çətin bir dövr idi. Bakı təbib Mustafanı onun fikirləşdiyi kimi qarşılamırdı. Şəhərdəki özbaşnalıq, təqiblər, möllə ədavət, yadelli işğalçıların fitnə-fəsadları, neft uğrunda mübarizə - bütün bunlar əhalinin güzəranını qara etmişdi.

Hər sahədə olduğu kimi, səhiyyə xidmətində də çox ciddi çətinliklər var idi. Əhali arasında müxtəlif xəstəliklərin geniş yayılmışdı. Xalqın sağlamlığının mühafizəsi işi olduqca aşığı soviyyədə idi. Bütün çatışmazlıqlara baxmayaraq, ali tibb təhsili almış gənc həkim Mustafa Topçubaşov Bakıda iş tapmırdı. İş üçün hansı qapını döydürsə, eşidəndə ki, Kiyevdə təhsil alıb, elə oradaca gənc həkimə iş tapılmışdı.

Nəhayət, Mustafa Kiyev Universitetindən tanıdığı Ağayev adlı bir şəxsin vasitəçiliyi ilə gəmilərin birində məaşlı yemək və geyimlə təmin olunan işə düşür. Onu xəbərdar edirlər ki, ancaq həkimliklə məşğul olmalı, "Uruset"də gördüklərindən bir kəlmə də söhbət açmamalıdır. Şəhər işə çıxanda onu gəmiyə buraxırlar. Ertəsi gün Mustafa Nikolayev küçəsini fikrli-fikrli dolaşmağa başlayarkən üzüyuxarı qalxanda professor Oşmanla rastlaşıır. Bu barədə Mustafa bəy deyirdi: "Bugünkü kimi yadımdadır. Keçmiş Kommunist (indiki İstiqlaliyyət) küçəsindəki dərman dükanına getdim, mənim üçün çox qiymətli olan cərrah alətləri dəstini satmağı təklif etdim. Oşmanı görmək xəyalını isə bir an belə başımdan çıxarmırdım. Professor Oşmanla rastlaşanda sevincimi həddi-hüddü yox idi. Əvvəlcə ona yaxınlaşmağa cürət etmirdim, sonra fikirləşdim ki, bu günü elə böyük səbərsizliklə arzulamışam ki!"

Mustafa asta addımlarla hüdürləyən adamın qarşısında dayanaraq

mənfi halların (dərin narkoz yuxusu, qanda narkotik maddələrin yüksək konsentrasiyasıda toplanması və s.) aradan qaldırılmasına imkan verəyinə görə geniş tətbiq edilməyə başlandı. Efir-yağ qarışığı inyeksiyaları həm də ödə daşı xəstəliyinin sancılarını, travmatik şok, tetanus, qıcolma hallarında, müalicə və doğuş zamanı ağrınsızlaşdırma vasitəsi kimi istifadə edilirdi. 1945-ci ildə SSRİ Xalq Səhiyyə Komissarlığı Elmi Tibbi Şurası tərəfindən Farmakologiya Komitəsinin iclasında efir-yağ qarışığının "Analgezin" adı altında istehsal edilməsinə icazə verilir.

M.Topçubaşov müharibə illərində Azərbaycan Xalq Səhiyyə Komissarlığı Hərbi Xəstəxanalar İdarəsinin baş cərrahi vəzifəsində çalışır. Görkəmli alim SSRİ-də ilk dəfə olaraq tətbiq hospitalarının yaradılmasının təşəbbüsünü alır və bu təklif hərbi cərrahlıq işinin təşkilində uğurla istifadə edilir.

Həmin illərdə Mustafa bəy bir-birinin ardınca ağır cərrahiyyə əməliyyatları aparır və yüzlərə, minlərlə yaralı döyüşçünü ölümün pəncəsindən alıb həyata qaytarır. Onun başçılıq etdiyi klinikada müasir cərrahlıq problemləri - ödə yolları xəstəliklərinin, xərcəngin cərrahi müalicəsi, travmatologiya məsələləri, bərpə cərrahlığı və s. xəstəliklər üzərə daimi axtarışlar aparılır, yeni təkliflər irəli sürülür.

Bir sözlə, M.Topçubaşovun yaradıcılıq təfəkkürünün sonrakı inkişafı həm müharibə, həm də sülh şəraitində xüsusi əhəmiyyət kəşb edən digər problemlərin həllində öz əksini tapır. İkinci Dünya müharibəsindən sonra kəllə defektlərinin qaytarılmasının yeni üsulları işlənilib hazırlanır. Akademik dövlət təfəkkürü defektlərinin hələ müharibə illərində belə xatırlayırdı: "İş vaxtının başlanğıcı və sonu yox idi. Gündüzün və gecənin nə vaxtı olursa-olsun xəstə gətirirdilər, yaxud xəstə üstə çağırılırdılar. Mən həm terapevt, həm cərrah, həm nevropatoloq, həm epidermioloq, həm vəron həkim, həm yoluxucu xəstəliklər həkimi... işləyirdim. Həkimdən, demək loğmansan, bütün dərhlərə əlac qılmalısən".

Gənc həkim-cərrah respublikada qısa müddətdə məşhurlaşır. 1923-cü ildə professor A.Oşmanın təqdimatı ilə əsasən neftçilərə xidmət edən və Bayılda yerləşən Paster adına xəstəxananın cərrahlıq şöbəsinin, Azərbaycan SSR Xalq Səhiyyə Komissarlığı Cərrahlıq Xəstəxanasının müdiri təyin edilir.

Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin ilk illərində səpikli yatalaq, qarın yatalağı, malyariya, traxoma kimi infeksiyon xəstəlikləri əhali üçün ciddi təhlükə törədirdi. Bununla əlaqədar olaraq 1925-ci ilin iyul ayında Azərbaycan hökuməti "Azərbaycan SSR-də qızdırıma qarşı mübarizə" haqqında qərar qəbul edir. Bundan

demək M.Topçubaşov "Neyrocərrahiyyə" şöbəsində dörd yaralı əsgərin qol və baldırlarındakı açıq sinir liflərini parafin örtüyə aldırır. İlk növbədə sinirlər xarici mühitin zərərli təsirinə qorunur. Sonra xəstənin özündən götürülmüş vətər və əzələ dilimləri ilə sinir liflərinin üzəri örtülür.

Xəstələrə qan köçürülməsi məsələləri də Mustafa bəyi həmişə düşündürmüşdü. Hələ 1938-ci ildə Mustafa Topçubaşov "Bədənə qanvurma praktikasi" adlı məqaləsində yazırdı: "Qan özünəməxsusluq etalonudur. Qan qrupunun, formalı elementlərinin, serumunun oxşarlığına baxmayaraq, həyatda bir-birinin üstə düşən iki etalon yoxdur. Odur ki, bədənə qanvurmada son dərəcə ehtiyatlı olmaq lazımdır". Bununla əlaqədar o, splenektomiya əməliyyatı zamanı qanın boşluğundakı qanı müvafiq işləmədən sonra yenidən bədənə vurmaq ideyasını irəli sürür. Həmin metod yaxşı nəticələr verir, mütəxəssislər tərəfindən təqdir olunur.

Layiq olduqları, haqq etdikləri

Mustafa bəyin tutduğu vəzifələri və qazandığı titulları saymaqla qurtarmaz. Müharibədən sonra M.Topçubaşov Azərbaycan SSR Səhiyyə Nazirliyinin baş cərrahi təyin edilir, 1945-ci ildə Azərbaycan DTK-nın haqqı üzvi seçilir. 1947-1949-cu illərdə Azərbaycan Respublikası Eksperimental Tibb İnstitutunda direktor vəzifəsində çalışır. Müxtəlif dövrlərdə iki dəfə (1951-1956-cı və 1969-1981-ci illər) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti vəzifəsini daşıyır.

1954-cü ildə özü işlədiyi kafedrada əməliyyat-auditoriya təşkil edir. Əməkdar elm xadimi adını haqqında fikirləşmişdir. Nəhayət o, "Çevirmə sümük üstlüyü - sümük dilimləri" adlı yeni üsul axtarır tapmışdır. Kəllə sümüklərinin defektlərinin ödəmə üçün zədələnmiş nahiyyənin ətrafından götürülən sümük vasitəsilə alim tərəfindən avtoplastika əməliyyatı icra edilmişdi.

Əməliyyat keçirmiş xəstələr üzərində aparılan uzunmüddətli müşahidələr göstərdi ki, Topçubaşov üsulu ilə kranioplastika zamanı çevirmə sümük dilimləri sorulmur, əksinə, bir-birinə bitişməklə kəllə tağını etibarlı şəkildə qapayır.

Akademikin müharibə illərinin müalicəsində tətbiq etdiyi parafin qışası üsulu xüsusilə diqqətəlayiqdir. Çox təsadüflərdə istər odlu, istərsə də soyuq silah yaralanmalarından sonra xəstələri yandırıcı, əzabverici ağrıları narahat edir. Təcrübə təbəətin bu "kiçik" məsələsi akademiki həmişə düşündürürdü. O, professor M.Amosova məsləhətləşərək, öz təkliflərini söyləyir. Aka-

Üzeyir bəyin məsləhəti ilə cərrahiyyə əməliyyatlarının əksəriyyətini musiqinin müşayiəti ilə keçirirdi və bunun olduqca faydalı olduğunu qeyd edirdi: "Təbəət və musiqi bir-biri ilə qırılmaz tellərlə bağlıdır və bir zaman gələcək, bir çox dərmanların musiqi ilə əvəz edib, insanların müalicə edəcəklər".

"Bizim birca Topçubaşovumuz var"

El arasında deyirlər ki, böyük şəxsiyyətlərin böyük də düşmənləri, bədxahları olur. Mustafa bəyin də şən-şöhrətindən narahatlıq hissi kəçirən, xalqın sevgisinə qışqananlar həmişə çox olub. Lap cavan yaşlarından onun parlaq gələcəyini görənələr M.Topçubaşovu DTK-nın çənginə salmaq ehtirası ilə yanblar. Hər kəlməsində, hər hərəkətində siyasi səhv axtarırlar, onu "xalq düşmənləri" sırasına qoşmaq istəyirdilər. Gənc həkim və alimə damğa vurmaq üçün o qədər səbəb tapırdı ki... Bunun üçün elə onun soyadı kifayət edirdi. Həkimin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Parlamentinin sədri olmuş Əlimərdan bəy Topçubaşovla qohumluq əlaqələrini aydınlaşdırmağa can atırdılar. 1930-cu illərdə gənc Topçubaşovu itcəmtəkdən ötürü bundan yaxşı bəhanə ola bilərdimi? Odur ki, günlərin birində Mustafa həkimi DTK-ya çağırır sorğusulla tuturlar: "Əlimərdan bəy Topçubaşovla qohumsunuz?" "Yəqin ki, qohumunq, - deyir, - Amma mən onu şəxsən tanımıram".

Bu söz-söhbət o zaman Azərbaycana rəhbərlik edən Mirzəəfər Bağirova çatır. Bağirov Mustafa bəyə böyük hörmət bəsləyirmiş. Ona görə də qətiyyətlə deyib: "Bizim birca Topçubaşovumuz var. Onu rahat buraxın". Bu isə Mustafa bəyi həbs etdirmək üçün onun hər sözündə, hər kəlməsində siyasi səhv axtaranlara sərt xəbərdarlıq olub.

M.Topçubaşov repressiya illərinin belələrindən salamət qurtarsa da, çox təəssüflər olsun ki, bəzilərindən böyük təbibə ləkələmək cəhdi sonrakı illərdə də davam edib. Onun paxılığını çəkənlər, fürsət düşdükcə inciden, haqqını tapdalamaq istəyənlər kifayət qədər idi. Həttə bu şəxsiyyətin sadəlik və təvəzökarlıq kimi yüksək keyfiyyətlərində də mənfi cəhətlər axtarırdılar. Belələri görkəmli alimi respublika rəhbərinin gözündən salmaq üçün də çox cəhd ediblər. 1995-ci ildə M.Topçubaşovun 100 illik yubiley mərasimində çıxış edən Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük təbibin şəxsiyyətini açıqlayan bir neçə məqamı xüsusi vurğulamışdı: "Mustafa bəy Topçubaşov anadan ziyalı kimi doğulubdu. Onun ziyallığı təkcə elmində yox, xasiyyətində, davranışında, insanlara bəy onu "təbəətin filosofu və bəşərəkəri" adlandırdı. Mustafa bəy

lib dedi ki, Mustafa bəy Topçubaşov akademiyaə özüni elə aparır ki, elə bil heç vitse-prezident deyildir. Mən dedim, nə olubdur ki? O dedi ki, Mustafa bəy Topçubaşov akademiyanın bufetində oturur, hamı ilə birlikdə yemək yeyir. Dedim, burada nə var ki?... Demək, insanlar başqa cür də düşünlür. Bu, onun alıcınabılığının, ziyalılığının parlaq təzahürüdür. İnsanlar var ki, bir xirdə vəzifə tutan kimi ya evində, ya da dövlət işində özlərinə xüsusi xidmət tələb edirlər... Lakin xalqına bu qədər xidmət etmiş adam, həmin o Elmlər Akademiyasının bünövrəsini qoyanlardan biri bu cür təvəzökar həyat keçirirdi".

Ulu Öndər o zaman həmin mülahizələri söyləyənlərə təəccüb edir və bu böyük insanın təvəzökarlığına görə ona hörməti bir qədər də artır. Lakin bədxahlılar "fəaliyyət"lərdən əl çəkmirdilər. Respublika rəhbərinə dəfələrlə deyirdilər ki, Mustafa bəy Topçubaşov artıq qocalıb. Bəlkə o, istefaya gətsin, yaxud kafedra müdirliyini başqa adama tapşırırsın? M.Topçubaşov akademiyanın vitse-prezidenti olduğu zaman da Heydər Əliyevə belə "təklif"lərlə müraciət edirdilər. Ulu Öndər isə belələrinə qətiyyətlə cavab verirdi: "Dediğiniz o qanun-qaydalar Mustafa bəy Topçubaşova aid deyil. O, elə bir insandır ki, o, elə bir fədakar adamdır ki, həyatının, yaşının son dəqiqəsinə qədər göstərdiyi fəaliyyət bizim üçün görəkli və əhəmiyyətlidir".

Ümummilli Lider Mustafa bəy Topçubaşovun fəaliyyətini həmişə yüksək qiymətləndirmiş, onun Azərbaycan xalqı qarşısındakı xidmətlərini və dünya təbəətinə elmə verdiyi töhfələri layiqincə dəyərləndirmişdir. Bu səbəbdən də həmişə böyük təbib və alim yersiz hücumlardan və təqiblərdən qorunmuşdur. M.Topçubaşovun 100 illik yubileyi qeyd edilərkən Ulu Öndər demişdir: "Mustafa bəy Topçubaşov nadir bir sima və nadir bir insan olmuşdur. Adamlar üçün ən vacib olan sahə onların sağlamlığının qorunması, insanların xəstəliklərdən xilas olması, sağlam insan yetişdirilməsi cəmiyyət üçün həm keçmişdə, həm indi, həm də gələcəkdə mühüm olan sahədir. Mustafa bəy Topçubaşovun öz fəaliyyətini məhz bu sahəyə həsr etməsi heç də təsadüfi deyil. Bu, onun daxili mənəviyyəti ilə bağlıdır. Bütün həyatı, yaradıcılığı, fəaliyyəti göstərir ki, o, şüurlu olaraq bu səntədən başlayıbdır. Ancaq yaşadığı qayda, yaratdığı onun fəaliyyət dairəsi genişləniib, böyük alim, ictimai-siyasi xadim olubdur. Azərbaycan xalqının formalaşmasında, milli təfəkkürün inkişafında, xalqımızın ağır xəstəliklərdən qurtarılmasında, elmimizə, təhsilimizin inkişafında böyük xidmətlər göstəribdir".

M.Topçubaşov güclü iradəyə, zəngin mənəvi aləmə malik şəxsiyyət idi. Bütün həyatı sevgidən ibarət idi - millətlə, xalqna, insanlara sevgidən! 1969-cu ildə böyük alimin yeganə oğlu, tanınmış cərrah İbrahim bəy ürkə xəstəliyindən 45 yaşında vəfat etdi. Oğlunun yeddisi gününün səhəri ömür-gün yoldaşı dünyasını dəyişdi. Qızı Zəmfirə xanım xatirələrində yazır: "Atama onlarışız çox ağır oldu. O, yeganə oğlunu deyil, həm də tələbəsinə, homkarını itirmişdi. Saatlarla içinə qapanar, dərdləri ilə baş-başa qalırdı. Nə etsək də, faydasız idi. Sanki o, həyatının hər anında yenə anamla, qardaşımlla birlikdə idi. Öz-özünü ovundurdu, acılardan bir kimsəyə zərər gəlməsini istəməzdi".

Akademik M.Topçubaşov 62 illik əmək fəaliyyəti dövründə 100 minə yaxın cərrahiyyə əməliyyatı aparıb. O, faktiki materialları, elmi səviyyəsi və təsvirləri ilə seçilən 5 cildlik "Xüsusi cərrahlıq" kitabının, 7 monoqrafiyanın, 200-dən artıq elmi işin müəllifi olub.

Mustafa Topçubaşov insanlar üçün əli şəfalı həkim, bütün dərhlərə çarə tapacaq loğman həddini keçərək artıq əfsanəvi bir varlığa çevrilmişdir. Xəstə onun yanına gələndə mütləq şəfa tapacağı barədə düşündürdü. Topçubaşovun adı çəkiləndə ürəklikl arxayınlaşırlar, üzrlə məmnunluqla ifadələri qonurdu. Mustafa bəy ümid və inamın ünvanı idi. Və bütün bunlar səbəbsiz deyildi.

Böyük şəxsiyyətlərin həyatı və əməlləri xalq və tarixə daim şərəf gətirir. 86 il ömür yaşamış akademik Mustafa bəy Topçubaşov hələ sağlığında zəngin irsi, ilahi vergisi olan istedad və şərəfli əlləri ilə ölməzlik qazanan şəxsiyyətlərdən idi.

İradə ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"

Ermənistan silahlı qüvvələrinin azərbaycanlıları əsir götürərəkən işgəncə vermələrini əks etdirən videokadrlar məhkəmədə nümayiş etdirilib

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İsxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası iyulun 14-də davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəmə-sində hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzaevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Somodova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamı müdafiə edən prokurorlar iştirak edirlər.

Hakim Zeynal Ağayev prosedə ilk dəfə iştirak edən zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Zərərçəkmiş şəxs - Xocalı sakini Forman Məmmədov ifadəsində 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə törədilmiş soyqırından bir gün sonra - fevralın 27-də girov götürüldüyünü bildirib. Həmin vaxt 10 yaşlı olan zərərçəkmiş girov götürülən zaman bir nəfərlik güllələnməsinin şahidi olduğunu söyləyir. F.Məmmədov dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayevin suallarına cavabında bildirib ki, onlar 10 gün girovluqda saxlanılıb. Həmin müddətdə özü də daxil olmaqla, bütün azərbaycanlı girovlar döyülib, işgəncələrə məruz qalıblar.

Zərərçəkmiş Məhərrəm Nəcəfov ifadəsində Xocalı soyqırımı zamanı Ermənistan silahlı qüvvələrinin şəhəri bir neçə istiqamətdə hücumə keçdiyini deyib. O və digər sakinlər girov götürüldü. "Məndən başqa, ailəmin də daha 5 üzvü girov götürülmüşdü: atam Əli Nəcəfov, anam Zibə Nəcəfova, bacım Adilə Nəcəfova, qardaşlarım Etibar və Vüqar. Qardaşım 43 gün girovluqda qaldı", - deyir o vürğulayır.

Deyib ki, girov götürülən kimi ermənilər avtomat silahın qundağı ilə başından vuraraq onu yerə yıxıblar. Təxminən 30-40 nəfər digər azərbaycanlı ilə birlikdə onları döy-döyə Xocavənd şəhərinə gətiriblər. Xankəndidə 21 gün əs-susuz saxlanılıb. Martın 18-də Azərbaycan tərəfinə təhvil verilib.

Rasim Həsənov ifadəsində 1993-cü il sentyabrın 23-də Ağburun istiqamətində əsir götürüldüyünü söyləyir. O, Xocavənd rayon təcrisxanasında, Şuşa həbsxanasında, Xankəndi müvəqqəti saxlanma təcrisxanasında və Xankəndi Şəhər Uzaq Xəstəxanasında saxlanılıb.

Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin şöbə rəisi Nəsir Bayramovun sualına cavabında deyib ki, əsirlikdə ona işgəncələr verilib, qızıl dişləri kolbətənlə çıxarılib və digər formada əzablara məruz qalıb. 1995-ci il dekabrın 11-də Azərbaycana təhvil verilib.

Süleyman Hüseynov ifadəsində yaşadığı Ağdam rayonunun Qiyaslı kəndinin 1993-cü il iyulun 23-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən tank və avtomat silahlarla atəşə tutulduğunu deyir. Avtomat silahının qundağı və topkəli onu, eləcə də digər sakinləri vəhşicəsinə döyüblər. Ermənilər onu, kənd sakinlərindən Qalibi, həyat yoldaşı Gülsəbani, İsmat, Rüksarəni, Cəbrayıl və daha 10-15 nəfəri döy-döyə "VAZ" avtomobilinə mindiriblər. Onlar həmin vaxt işğal altında olan Ağdam rayonunun Cinli kəndində bir tövləyə salınıblar. Orada onları 3-4 gün saxlayıb, yemək və su vermədən döyüşətil işgəncələrə məruz qoyublar. Oğlanlarına və anasına onun gözləri qarşısında işgəncələr verilib. Girovluqda olarkən Xocalı və Ağdam şəhərinə də saxlanılıblar.

Baş prokurorun xüsusi tapşırıqlar üzrə köməkçisi Tuqay Rəhimlinin sualına cavabında deyib ki, girovluqda olarkən sol çiyinə avtomat silahının qundağı ilə endirilən məhkəmə zərblər nəticəsində xəsarət alıb.

Digər zərərçəkmiş - S.Hüseynovun oğlu Cəmaləddin Hüseynov ifadəsində girov götürülərkən başının arxasından avtomat qundağı ilə aldığı zərbədən huşunu itirdiyini deyib. Həmin vaxt onun 12 yaş olub. O, Əsgəranda, Xankəndidə və Şuşa həbsxanasında saxlanılıb. Girovluq zamanı ona və digər girovlara işgəncə verilib. Şuşa həbsxanasında əsir və girovlara işgəncə verənlərdən "Alyoşa" və "Yax" kimi çağırılan ermənilərin adlarını xatırlayır.

Gülcamal Hacıyeva ifadəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin Kəlbəcəri işğal edən zaman yaşadığı Güneşli kəndindən yük maşını ilə çıxdıqlarını bildirir. Maşında 24 nəfər olub. "Tunel"-in çıxışında yük maşını atəşə tutulub. Avtomobiləldi azərbaycanlı mülki şəxslərin əksəriyyəti yaranalıb. G.Hacıyeva həmin vaxt hamilə imiş, O, övladını girovluqda dünyaya gətirib. Baxımsızlıq və şəraitisizlikdən xəstələnən və inkişafdan qalan övladı girovluqdan xilas olunduqdan sonra vəfat edib. Həmin vaxt digər qohumları ilə yanaşı, iki qardaşı da girov götürülib. Qardaşlarından biri Şuşa həbsxanasında döyülməsi nəticəsində gərmə qabiliyyətini itirib.

O, Baş prokurorun böyük köməkçisi Vüsal Əliyevin sualına cavabında deyib ki, Xankəndidə uşaq xəstəxanasında, daha sonra isə uşaq bağçasında saxlanılıb. Həmin vaxt əsirlikdə və girovluqda olan azərbaycanlıların meyitlərini gördüyünü, meyitlərin maşınla aparılmasına şahid olduğunu söyləyir. Bildirib ki, girovluqda saxlanılarkən ona və digər əsir və girovlara işgəncə verilib. İşgəncə verənlərdən Gena Vaskanyanın adını xatırlayır. İlyayrından sonra Azərbaycanla təhvil verilib.

Namiq Qarayev ifadəsində 1993-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycanın suveren ərazilərinin müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlər zamanı əsir götürüldüyünü bildirib. O, əsirlikdə olduğu müddətdə işgəncələrə məruz qaldığını deyib. Əvvəlcə Şuşa həbsxanasında saxlanılıb, sonra Xocavənd rayonunun Ağbulaq kəndinə aparılıb və orada ona işgəncələr verilməkdə davam edib. O və digər əsirlər, həmçinin ferma tikməyə məcbur edilib. Onlar bir neçə ay orada saxlanılıb və fiziki işgəncələrə, layəqətlərini alqaldan rəftara məruz qalıblar. Xankəndi Şəhər Xəstəxanasında bir ay yaxın müalicə edildikdən sonra 1995-ci il avqustun 23-də o və Hidayət adlı azərbaycanlı Azərbaycan tərəfinə təhvil verilib.

Zərərçəkmiş Valeh Hüseynov qohumları ilə Xocalıda yaşadığını, soyqırımı zamanı güllə yarası alaraq girov götürüldüyünü deyib. Hadisə barədə danışan Valeh Hüseynov bildirib ki, həyat yoldaşı Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən güllələnməyə qətlə yetirilib. O, həyat yoldaşının meyitini qoyub getməyib. Nəticədə yaranalıb və girov götürüldü.

Həmçinin soyqırımı zamanı mülki şəxslərin qarşısını hərbi texnika ilə kəsilməsinin, onların atəşə tutulmasının, öldürülməsinin şahidi olduğunu diqqətə çatdırıb. O, dövlət ittihamçısı Təranə Məmmədovun suallarına cavabında deyib ki, Əsgəranda girovluqda olarkən ona və digər girovlara işgəncə verilib. Gitara ifaçısı olduğunu bildəndən sonra kolbətənlə onun damaqları çıxarılıb, barmaları sındırılıb, əli soyaba salınıb. Ona və digər girovlara işgəncə verənlərdən Manvel, Qarık, Slavik və digərlərinin adlarını xatırlayır. İyirmi yeddi gündən sonra Azərbaycana təhvil verilib.

Mahir Qarayev isə ifadəsində Horovlu kəndində 6 nəfərlə birlikdə əsir götürüldüyünü bildirib. Əsirlikdə ona müxtəlif işgəncələr verilib, qeyri-insani rəftara məruz qalıb.

Xəlil Hacıyev 1994-cü il aprelin 18-də girov götürüldüyünü söyləyir. Xankəndiyə aparılaraq işgəncələrə məruz qalıb. 1994-cü ilin sentyabr ayında 6 nəfər azərbaycanlı ilə birlikdə girovluqdan qaçıb.

Elxan Ələkbərov ifadəsində 1992-ci il fevralın 12-də Kəlbəcərdə əsir götürüldüyünü qeyd edib. Əsirlikdə olduğu 1 il 10 ay müddətində onunla çox pis davranılıb, işgəncələrə məruz qoyulub. İşgəncə verməmiş ermənilərdən Slaviki və Karenii xatırlayır.

Etibar Abışov ifadəsində yaşadığı Ağdam rayonunun Tərnöyüt kəndində girov götürüldüyünü bildirir. Əsgəranda və Şuşada saxlanılıb, işgəncələrə məruz qalıb. Bir ay 4 gün sonra azad edilib. O, dövlət ittihamçısı Fuad Musayevin sualına cavabında girovluq müddətində məcburi əməyə cəlb olduğunu da bildirib.

Nahid Həmidov ifadəsində vürğulayib ki, 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak edib, noyabrın 10-da Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Nurlan adlı hərbiçi ilə birlikdə əsir götürüldü. 34 gün əsirlikdə saxlanılıb. Əsirlik müddətində onlara müxtəlif işgəncələr verilib. Hazırda ikinci qrup əlildir. "Ayaqyoluna gündə bir dəfə gedirdim. Çünki döy-döyə aparırdılar. Əsirlikdə olduğum müddətdə iki və ya üç dəfə hamama aparıldım. Həmin vaxt da suya elektrik cərəyanı verirdilər", - deyir o bildirir.

Məhkəmədə, həmçinin Nahid Həmidov və Nurlan Əlizadə əsir götürünə aparılan işgəncələrə bağlı ermənilərin özlərinin çəkdiyi videokadrlar nümayiş etdirilib.

Ardınca zərərçəkmiş şəxs Nurlan Əlizadə ifadə verib. O, özündən əvvəl ifadə verməmiş N.Həmidovun dediklərini təsdiqləyib. Bildirib ki, onları əsir götürən ermənilərin sayı təxminən 10 nəfər olub. "Verilən işgəncələr nəticəsində başımdan xəsarətlər almışam, bürüm sındırılıb, ayağımda xəsarətlər var. Vətən müharibəsində yaranlamamışdım, amma əsirlikdə xəsarətlər aldım. İşgəncələr, verilən əzablar nəticəsində orada olan müddətdə övladımın adını da yadından çıxartmışdım", - deyir o əlavə edib.

Torlan Pənahov ifadəsində Daşkəsən rayonunda hərbi xidmətdə olarkən 1995-ci ildə əsir götürüldüyünü deyib. 10 gün sonra Azərbaycana təhvil verilib. Əsirlikdə işgəncələr və döyülmə nəticəsində aldığı xəsarətlərə görə hospitalda müalicə olunub.

Aydın Gülmaliyev ifadəsində qeyd edib ki, 2021-ci il yanvarın 29-da Laçında hərbi xidmət keçərək hərbiçi yoldaşı Cavidan Qasimovla birlikdə dumanda yolu azıb, nəticədə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən əsir götürüldü.

Onlar İrəvan şəhərinə aparılıb. Əsirlikdə olarkən o və hərbiçi yoldaşı təhqir edilib, döyülib, işgəncələrə məruz qalıb. Yanvarın 31-də Azərbaycan tərəfinə təhvil verilib.

İsmat Əzizov ifadəsində Kəlbəcər rayonunun Başlıbel kəndinin sakinlərinin kənddən 3 kilometr aralıda kəhəllərə sığınmış, 1993-cü il aprelin 18-də Ermənistan silahlı qüvvələri hərbiçilərinin kəhəllərdə

olan mülki şəxslərin 12 nəfərini öldürdüyünü, 14 nəfərini isə girov götürüldüyünü qeyd edib.

Mozahir Abbasquliyev Başlıbel kəndində baş verənlərlə bağlı 1.Əzizovun dediklərini təsdiqləyib, əlavə edib ki, hadisə zamanı bağazından yaranalıb. Nazim Bayramov ifadəsində 1991-ci il dekabrın 26-da yaşadığı Əmirallar kəndi istiqamətində girov götürüldüyünü bildirib. Girov saxlanıldığı 12 gün müddətində vəhşicəsinə döyülib, ona və digər azərbaycanlı girov və əsirlərə işgəncələr verilib.

Vidadi Hüseynov və Məhərrəm Nuriyev ifadələrində 1991-ci il avqustun 29-da yaşadığı Füzuli rayonunun Aşağı Vəysli kəndində digər həmyerliləri ilə birlikdə düşmənin 11-12 silahsız tərəfindən girov götürüldüyünü deyiblər. Döyüldüblər, işgəncələrə məruz qalıblar. Sentyabrın 5-də Azərbaycan tərəfinə təhvil veriliblər.

Vaqif Məmmədov və İntiqam Teymurov onların dediklərini və ibtidai istintaqa verdiyi ifadəni təsdiqləyiblər.

Gülnarə Soltanova ifadəsində 1993-cü il oktyabrın 30-da düşmənin tərəfindən girov götürüldüyünü, işgəncələrə məruz qaldığını, 5 ay 8 gün sonra Azərbaycanla təhvil verildiyini diqqətə çatdırıb.

İfade verən digər zərərçəkmiş şəxslər Eldar Babayev, Natiq Abbasov, Elbrus Əhmədov, Rövşən Nuriyev, Ədalət Nəzibov, Nizami Rzaev, İbrahim Quliyev və Ziyəddin Quliyev müxtəlif vaxtlarda Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri tərəfindən girov götürüldüklərini, müxtəlif işgəncələrə məruz qaldıqlarını deyiblər. Onlardan Z.Quliyev uzun müddət İrəvanda saxlanılıb. O, girovluqda 1 il 7 ay saxlanıldıqdan sonra Azərbaycana təhvil verilib.

Emin Yaqubov ifadəsində 1990-cı il martın 7-də rus hərbiçilərinin müsayəti ilə Qafan şəhərinə rabitə xəttini düzəltmək üçün gedərkən girov götürüldüyünü bildirib. O, orada döyülib, daha sonra millis idarəsinə aparılıb və orada yenidən döyülib. "Keçmiş sovet hərbiçilərinə deyirdilər ki, türkləri buraya niyə gətirmisiniz?", - deyir E.Yaqubov ifadəsində bildirib. O, səhəri gün azad edilib.

Zərərçəkənlər, həmçinin təqsirləndirilən şəxslərin, onların müdafiəçilərinin və özlərinin nümayəndələrinin suallarını da cavablandıırıblar.

Məhkəmə prosesi iyulun 17-də davam etdiriləcək. Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrinin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, işfahı-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi həyatla veridyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarəti altında Azərbaycan ərazisində daxil və beynəlxalq hüquq normalarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaranmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedrahi, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Məşuqi, Qarayev Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlız və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolay iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə 15 təqsirləndirilən şəxs ittiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İsxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlyan Vasil İvanı, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarık Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibənin planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırım), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və addətlərini pozma), 116 (silahlı münaqişə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş surətini, partlayıcı maddələr və qurğuları əldə etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadiminin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.

OXUCULARIN VƏ MƏTBUAT YAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

“AZƏRBAYCAN” qəzetinə

2025-ci il üçün abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

“Azərpoçt” MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
“Azərmətbuat yayımı” ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
“Qaya” firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
“Region Press” MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
“Səma-M” MMC	(012) 594-09-59
“Ziya” LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
“Pressinform” MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
“City press” MMC	(055) 819-09-26

1 illik -187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) **manat**

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) **manat**

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) **manat**

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) **manat**

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Düzgün qulluq diş sağlamlığının əsas şərtidir

Yay ayları istirahət və enerji toplamaq üçün gözəl fürsətdir. Lakin həvəslərinizi artırmaq və qidalanma rejiminizi dəyişməsi orqanizmdə bir sıra dəyişikliklərə səbəb olur. Bu dəyişikliklər diş sağlamlığınızdan da yan keçmir.

Dişlər insan orqanizminin daim qulluq tələb edən üzvləridir. Ağız və diş sağlamlığı təkcə estetik deyil, həm də ümumi sağlamlıq üçün vacibdir. Həyat tərzi, gigiyena, yemək vərdişləri və istifadə olunan yanlış məhsullar ağız sağlamlığına təsir göstərir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, orta gəlirli ölkələrdə yaşayan hər 4 nəfərdən 3-ü diş problemlərindən əziyyət çəkir. Diş və diş əti xəstəlikləri isə təkcə ağız nəhiyyəsinə zərər vermir, həm də mədə, ürək-damar və şəkərli diabet kimi xəstəliklərə yaxalanma riskini artırır. Kiçik vərdişlər dişləri qorumaq isə həm asan, həm də uzunmüddətli sağlamlıq açarıdır.

edilən içkilər müəyyən miqdarı keçməməlidir. Təbii ki, nə qədər tövsiyə etsək də, isti havalarda bunlardan imtina etmək çox çətindir. Amma sayını minimuma endirmək, gündə yalnız 1-2 dəfə bu içkiləri istehlak etmək olar. Qəbul edilən içki və dərmanların miqdarına diqqət etdikdə belə, diş həssaslığı keçmir, müxtəssisə müraciət edilməlidir. Yay aylarında bədən daha çox su itirir. Tövsiyə olunan maye

Bu qidalar diş həssaslığına səbəb olur

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən həkim-stomatoloq Kəmalə Kamalovanın sözlərinə görə, yay aylarında ən çox rast gəlinən diş problemlərindən biri diş ətinin həssaslığının artmasıdır: "Diş həssaslığı, dişlərin isti, soyuq, şirin və ya turş qidalara, hətta nəfəs almağa qarşı ağrı və ya diskomfort hissi verməsi vəziyyətidir. Bu, adətən diş minasının zədələnməsi və ya diş ətinin çəkilməsi nəticəsində baş verir. Xüsusən yay aylarında diş həssaslığının əsas səbəbi qazlı, rəngli və pH (bir məhlulun turşuluq və ya qələvliliyini ölçən göstərici) səviyyəsi yüksək olan sular və dərmanlardır. Bu narahatlığa göz yumduqda, vəziyyət kəskinləşəcək. Bunun baş verməməsi üçün gündəlik istehlak

isə sudur və onu kifayət qədər içmək yalnız bədənini deyil, ağız boşluğunu da sağlamlıq üçün vacibdir. Su tüpürcək istehsalını artıraraq ağızda turşu səviyyəsini balanslaşdırır və bakteriyaların çoxalmasını qarşısını alır".

Həkim bildirib ki, soyuq hava, kondisionerli mühitdə uzun müddət qalmaq diş ağrısına səbəb olur, dişlərdəki iltihabı kəskinləşdirir. Buna görə də kondisioneri mütləq olaraq söndürərək otaqdağı havanı balanslaşdırmaq lazımdır. Əks halda bu, yalnız diş həssaslığı, iltihabı ilə bitməz, kəskin sümük xəstəliyinə belə səbəb olar. Yay aylarında mövsümi meyvə və tərəvəzlər faydalıdır. Xüsusilə doqranmamış alma təbii şəkildə dişlərin təmizlənməsinə kömək edir. Ancaq qarğız, üzüm kimi şəkərli meyvələrin miqdarına nəzərət etmək tövsiyə olunur.

Bakıda 34-38, bölgələrdə 36-40 dərəcə isti olacaq

Azərbaycanda iyulun 15-nə gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, sabah Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraiti yağmursuz keçəcək. Cənub-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 22-26, gündüz 34-38 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı - 754 millimetr civə sütunu, nisbi rütubət gecə 65-70, gündüz 35-40 faiz təşkil edəcək.

Abşeron çimərliklərində cənub-şərq küləyi əsəcək. Dəniz suyunun temperaturu şimal çimərliklərində - Sumqayıt, Novxanı, Pirsəgi, Nardaran, Bilgoh, Zaqulbada 25-26, cənub çimərliklərində - Türkan, Hövsan, Sahil, Şıxda 26-27 dərəcə isti olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraitinin əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli yağ yağacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Ararib dumanı gözlənilir. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 22-27, gündüz 36-40, dağlarda gecə 10-15, gündüz 26-31 dərəcə isti olacağı ehtimal edilir.

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

BAŞ REDAKTOR		Əlaqə telefonları:		AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə		Qeydiyyat № 1		Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti	
Bəxtiyar SADIQOV	Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və	www.azerbaijan-news.az		“Azərbaycan” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməsi, “Azərbaycan Nəşriyyatı” MMC-nin mətbəəsində çap edilməsi	Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır	Tiraj 3534	Sifariş 1455
	Baş redaktor müavini	- 538-86-86, 539-72-39	informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68					
	Məsul katib	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi	- 538-56-60, 434-55-58					
	Məsul katib müavini	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,					
	Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi	- 538-20-87,					
	İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühəsiblik	- 539-59-33,				Qiyəməti 60 qəpik	